Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 138 ◆ П'ятниця, 19 липня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

Жнива-91

ДОВГА КЛАДКА ЧЕРЕЗ ФРОНТИ

— Тату, чому ми піввіку без війни, а наші жнива схожі на битву з фронтами, втратами, пожежами...

— Мо' тому, що тримало село на своїх плечах величезну військову армаду, ще й бюрократа, годувало. І мовчало! А тепер заговорили, і всі побачили — шкарпеток комбайнеру немає, сорочки немає для шофера... Одне слово, більше нема, ніж є. А треба ж! Правда, можна й тепер більше діла робити і менше говорити...

(Закінчення на 9-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ГАМБУРЗЬКИЙ союз «Допомога дітям і жертвам Чорнобиля», створений восени минулого року з ініціативи бізнесмена Герхарда Клеппера, зібрав необхідну суму пожертвувань і закінчує приготування до прийому близько 1000 радянських дітей, які зможуть провести кілька тижнів шкільних канікул у Німеччині, повідомили його представники на прес-конференції, яка відбулася 17 липня в Берліні. Союз встановив добрі контакти з авіаційною частиною Західної групи військ. На її літаках дітям України відправлено медичне обладнання, ліки, продукти харчування на сотні тисяч марок.

Для фінансування гуманітарних акцій союз проводить благодійні концерти, спортивні змагання, всі збори від яких йдуть у фонд подання допомоги дітям Чорнобиля.

ЗУСТРІЧАМИ з Головою Ради Міністрів Італії Джуліо Андреотті і Прем'єр-міністром Канади Брайаном Малруні Президент СРСР М. Горбачов завершив учора серію зустрічей з лідерами провідних індустріальних країн.

Його переговори з главами держав і урядів країн «великої сімки», згідно з поширеною тут думкою, виявились дуже продуктивними. Врегульовано останні радянсько-американські розбіжності при підготовці до підписання Договору про скорочення стратегічних наступальних озброєнь, і вже відомо, що наприкінці липня або на початку серпня президент США Джордж Буш приїде в СРСР. На прес-конференції Прем'єр-міністр Великобританії Джон Мейджор оголосив про рішення «великої сімки» активізувати розвиток економічного співробітництва з Радянським Союзом.

ПРОТЯГОМ двох днів на Львівщині перебував перший секретар ЦК Компартії України С. Гуренко. Цей приїзд, як відзначив він на прес-конференції у Львівському обкомі, не викликаний особливими обставинами, а планувався давно. Зараз закінчується розробка проекту програми Компартії України, яка прийматиметься вперше. Хотілося б звірити деякі пропозиції з думками комуністів Львівщини, тим паче, що тут є ветерани партії, котрі жили і працювали в умовах іншого соціального ладу.

С. Гуренко ознайомився з роботою парторганізації акціонерного товариства «Концерн-електрон», зустрівся з кореспондентами центральних, республіканських і місцевих засобів масової інформації, обласним партійним активом, побував у колгоспі імені Я. Галана Нестеровського району.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
УРСР, 252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:
Приймальня — 446-92-11
Відповідальний секретар — 446-72-63
Завідуючий корсіткою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955
Тираж 184200
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ДЕПУТАТСТВО — ТО Є ФАХ

Неможливо не замислитись: що то був за рік, що то була за Рада, що то за народні депутати були ми. Маю на увазі технологію роботи Верховної Ради, стосунки між депутатами, атмосферу. Чого набули? Чому навчилися, прийнявши Декларацію про незалежність України, закон про її економічну самостійність, заборонивши людям ближче ніж за кілометр наближатися до святилища, де творять закони, спровокувавши своїм рішенням брутальний арешт і майже піврічне тримання за тюремними гратами свого колеги і, нарешті, відмовившись навіть обговорити питання про надання Декларації статусу конституційного акта?

Віддаючи на загальний суд ці свої нотатки, покладаю надію лише на одне — порозуміння. На те, що моя відвертість хоч невеликою мірою прислужиться зростанню культури стосунків у нашому депутатському середовищі, що, в свою чергу, відкриє нові можливості перед Верховною Радою у вирішенні сьогоденних і майбутніх завдань.

Упродовж кількох місяців у нашій комісії (з питань економічної реформи і управління народним господарством) точилися дискусії, суперечки з приводу того, чи може колектив бути суб'єктом права власності. До вирішення цього питання залучили представників різних наукових шкіл і напрямів Донецька, Києва, Львова, спеціалістів Міністерства юстиції. Сталося так, що завдяки переконаності й наполегливості народного депутата О. Барабаша поняття «колектив орендарів» після багатьох коливань і узгоджень все ж таки увійшло до переліку суб'єктів права власності при прийнятті Закону про власність. Я згадую про це не тому, що від часу розгляду в комісії проекту Закону про оренду дискусія навколо цього спалахнула знову і ще з більшою силою, набуваючи іноді драматичного відтінку — коли колега Барабаш залишився сам проти науковців і членів комісії. Для мене в цій дискусії, як у фокусі, зійшлися такі явища, як **компетенція консультанта**, навіть бездоганного, але вузького фахівця в своїй галузі знань, і **компетенція депутата**.

До цього часу більшість нас, депутатів, веде себе так, нібито відоме «беда, коль сапоги начнет тачать пирожник» поширюється й на депутатську роботу, і тому ніяково почувають себе, коли виникає потреба «судить выше сапога». Саме тому як найбільш змістовні й компетентні сприймаються нами промови голів місцевих Рад про самоврядування, банкірів, — про банки, голів колгоспів — про справи на селі. Слухаючи їх, ми в захваті забуваємо, що промовляє не представник райради, банку, заводу чи колгоспу, а народний депутат республіки. На першій сесії я порівняв Верховну Раду зі зборами партійно-господарського активу. На жаль, як на мене, за час другої і третьої сесій ми недалеко відійшли від цього.

Здається, ми не зовсім усвідомлюємо, що депутатство — то є фах. Призвичаїтись до цього нелегко. Адже впродовж десятиліть нас виховували на тому, що «буржуазний парламентаризм» — це одна з ознак того «миру насильства», який було постановлено «разрушить до основанья», а керувати державою мали куховарки. Отже, з огляду на таке виховання зрозуміти нас можна. Але від цього не легше. Може, **тому, до речі, ми й приймали законів на 15 мільярдів, маючи досить загальне уявлення про те, де їх узяти, і майже нічого не роблячи для того, щоб ними заволодіти.**

Ось і у згаданій справі з «колективом орендарів» як суб'єктом права власності **правознавці одного напряму**, опираючись на знання права (від римського до сучасного), начебто переконливо доводять, що колектив **не може** бути суб'єктом права власності, бо не може бути юридичною особою, оскільки не може одна юридична особа існувати всередині іншої, якою є підприємство, бо...

А **правознавці іншого напряму** вважають і доводять, що колектив **може** бути... І частині депутатів саме ця точка зору видається більш прийнятною, бо дає можливість створити закон, який відповідає ситуації, що склалася в нашій державі з так званою загальнонародною власністю.

Таким чином, депутати опинилися перед вибором. І, на мою думку, саме в цьому й полягають обов'язок, право і фах депутата — робити вибір. **Робити вибір, беручи до уваги** аргументи консультантів, але ні в якому разі не сприймаючи їх поводирство як обов'язкове.

Інститут і практика народного представництва створили особливу професію — депутат. Суть цієї професії полягає в необхідності знаходити і створювати зв'язок між вузькоспеціальними знаннями предмета, що відноситься, скажімо, до галузі права, економіки, організації виробництва, соціології, і суспільним життям. Тобто в загальному вигляді суть професії депутата — політика, здійснювана шляхом поєднання **теорії** абстрактного знання з практикою **конкретного** життя. Саме це, мабуть, ми повинні мати на увазі, коли говоримо про компетенцію депутата. Неефективність роботи Верховної Ради значною мірою залежить, вважаю, й від того, що небагато з нас усвідомили це і зосередилися на набутті саме такої компетентності, саме такого фаху.

Принагідно хочу зауважити, що мені було б дуже прикро, коли б хтось зрозумів це як мою прихильність до сумнозвісної «революційної правосвідомості», керуючись якою органи судочинства за роки панування тоталітарного режиму перетворили закон на «дишло». Мова йде лише про те, що при всій повазі до римського права і багатьох інших здобутків людства ми не повинні займатися простим відтворюванням набутого. Цивілізовані нації так не роблять. Бо якби було так, то людство ніколи б не пройшло шлях від кам'яної печери до Парфенону, від правової норми часів стародавнього Вавилона «око за око» до права відшкодувати у «дзвінкій монеті» **моральні** збитки.

Я можу назвати небагатьох серед нас, хто свідомо чи підсвідомо проявив себе як політик-професіонал.

Першим (так уже відклалося у моїй пам'яті) називаю В. Івашка. Бо те, що зроблено для узгодження складу Президії, було політичним кроком, який грунтувався на усвідомленні існуючих реалій. Кроком, необхідність якого, до речі, дехто з товаришів В. Івашка по партії ще й досі не може осягнути і пробачити.

Далі в хронологічній послідовності йдуть І. Плющ, І. Юхновський, Л. Кравчук. Так, ці депутати з огляду на їх становище у Верховній Раді мали більші можливості проявити себе як політики, ніж решта. І, на мою думку, наші колеги В. Носов, Т. Стецьків просунулись шляхом політиків-професіоналів набагато далі, ніж ті, хто майже на кожному засіданні «виявляв активність», уперто діючи як вузький фахівець або як депутат заводу, колгоспу чи облради. Кількість взагалі рано чи пізно переходить в якість. Але в одних вона переходить в якість політичну, в інших — у щось схоже до безпредметного дотепництва. Приміром, за довгі роки перебування в палаті лордів І. Ньютон виголосив лише одну промову. «Панове! — сказав він. — Чи не здається вам, що треба засунути фіранку? Дме!».

Вважаю, що багатьом з нас варто замислитися над цим. Було б менше галасу, і всі ми разом швидше просувалися б уперед.

Розмірковуючи над тим, яким він був — перший рік нової Верховної Ради, не можна не згадати й тему протистояння. Протистояння — природний стан нашої Верховної Ради. Глибоко переконаний, що усвідомлення цього кожним з нас гармонює нашу роботу й наші стосунки набагато більше, ніж демагогічні заклики до консолідації. Звичайно, політик завжди демагог, але і це треба усвідомлювати. І коли вже вдаватися до подібних закликів, то використовувати їх для досягнення згоди в якійсь конкретній справі, а не відволікати себе і колег від реальних стосунків, обманюючи надією на абстрактний «мир у народах і благовоління во язицех». На мою думку, однією з головних причин, яка заважає сприймати протистояння як цілком природний стан речей, є те, що в багатьох депутатських серцях ще жевріє надія, що все це минеться і знову буде зручно й тихо. Ні, не минеться. І треба відпрацьовувати технологію співіснування, співпраці.

Ми пропрацювали вже рік. Усього рік. Цілий рік. Для одних — це був час потужного, виснажливого, але по-своєму радісного навчання. Для багатьох інших, на жаль, — ті ж самі горезвісні три сесійні дні, але болісно розтягнуті на місяці. Між цими двома полюсами, може, найчисленніша група тих, хто і психологічно, і з формальної точки зору намагається, як кажуть, сидіти на двох стільцях одночасно. Думаю, що саме такий «центр» і спричиняє головним чином ті «сплески» і «збурення».

Звичайно, є й більш глибинні причини, які поділяють нас на опозицію і більшість. Мабуть, у загальному плані це те, що одні захищають інтереси найманців, інші — наймодавців. Але, повторюю, уже час сприйняти це раз і назавжди і вже сьогодні робити все можливе для професіоналізації Верховної Ради.

Отже, набуваймо, колеги, професіоналізму. Бо насправді народ втрачає не на утриманні Верховної Ради, а здебільшого на тому, що законодавці працюють як любителі. А депутатство — то є фах.

Леонід БІЛИЙ,
народний депутат УРСР.

Депутатські турботи

ЧОГО МИ ХОЧЕМО?

Пленум Хмельницького обкому Компартії України проаналізував роботу депутатів-комуністів у Радах народних депутатів. Прагнення злагоди, примирення з іншими політичними силами, об'єднання зусиль для вирішення складних економічних проблем різнили цей захід від попередніх. У доповіді і виступах не було отих лайливих, ярликових фраз на зразок «так звані демократичні рухи». Натомість робилися спроби розібратися у своїх помилках, знайти причини втрати партійного авторитету серед виборців у ряді регіонів, зокрема, у Хмельницькому, Кам'янці-Подільському, Нетішині.

Зваживши свої прорахунки, учасники пленуму дійшли спільної думки, що вже сьогодні слід розгорнути широку підготовку до виборів Президента республіки. Виступаючи з цього приводу, народний депутат Української РСР, співголова секретаріату парламентської більшості Василь Скальський зокрема сказав:

— Окрім Леоніда Макаровича Кравчука, я сьогодні не бачу на Україні іншої постаті, яка могла б своїм авторитетом і розумом згуртувати різні політичні сили. Однак на результати голосування вплине те, яка партія висуне його кандидатом у Президенти. Впевнений, що це має зробити Компартія України.

Далі, докладно інформуючи про роботу партійної більшості в парламенті, депутат спрямував вістря своєї критики у бік ЦК КПРС та ЦК КПУ, які й досі не дали теоретичного фундаменту «завтрашнього соціалізму», не можуть чітко визначитися, «чого ми хочемо» у тій чи іншій ситуації. Саме це, на думку депутата, є першопричиною того, що представники більшості іноді програють у парламентських дебатах.

— Якщо і надалі ми відстоюватимемо те, чого самі не знаємо,— підкреслив депутат,— користі від цього буде мало. Як і авторитету.

В. Скальський вважає також, що партійну більшість у парламенті має очолити перший секретар ЦК Компартії України, який повинен чітко тримати лінію Політбюро.

Михайло ВАСИЛАШКО.

РЕАЛІЗМ ПРОБИВАЄ ДОРОГУ

На запитання щодо вражень про роботу третьої сесії Верховної Ради УРСР нашому кореспонденту відповідає народний депутат УРСР В. ЛІСОВЕНКО.

— Оскільки нещодавно завершилась третя сесія Верховної Ради, то спочатку, Василю Трохимовичу, традиційне запитання: яке ваше загальне враження про її роботу, наскільки виконано запланований порядок денний?

— Сесія, на мою думку, засвідчила: Верховна Рада УРСР дедалі повніше починає виконувати покладені на неї функції — законодавчі і контрольні. Всього за шість місяців роботи третьої сесії прийнято 32 закони та 148 постанов.

Згоден з Л. Кравчуком у тому, що сесія загалом справилася з тими завданнями, які перед нею стояли.

Об'єднуючим стрижнем трьох сесій я назвав би постійну політичну боротьбу. Третя сесія, окрім уже зазначеного, — це більше виваженості та реалізму, повернення обличчям до проблем, які турбують усіх і кожного.

Підсумовуючи відповідь на це запитання, хотів би наголосити: гарантом стабільності та поліпшення життя народу Верховна Рада поки що не стала.

— Справді, питань розглянуто багато, прийнято чимало рішень. Які найважливіші з них і чи сприятимуть вони виходу із соціально-економічної кризи?

— Важко не погодитись з тим, що прийняття такого «масиву» законів — об'єктивна необхідність реформування суспільства. Але певною мірою це обумовлено й тим, що більшість народних депутатів прийшла до Верховної Ради з твердим наміром поліпшити передусім справи у своїй галузі чи сфері діяльності. Звідси — намагання вирішувати все і враз.

Тому чи не найбільш істотне значення має, на мій погляд, програма надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки та виходу її з кризового стану, розрахована на два роки.

І те, що разом з антикризовою програмою прийняті, нарешті, закони «Про мінімальний споживчий бюджет», «Про підвищення соціальних гарантій трудящих», «Про індексацію грошових доходів населення», заслуговує на особливу увагу, бо йдеться безпосередньо про життєзабезпечення людей у складний період переходу до ринкових відносин.

Отже, все сьогодні залежить від реалізації цієї програми та політики у формуванні ринкових відносин, насамперед у питаннях власності.

— Та все ж ситуація не поліпшується, а погіршується. Скажіть: чи то депутати приймають не ті закони, чи то вони «не встигають» за розвитком подій і не враховують обстановку, чи то закони не виконуються?

— Навіть без статистичних викладок кожен з нас відчуває: негативні процеси в соціально-економічній сфері наростають. Та все ж скажу, що за перше півріччя цього року випуск промислової продукції в республіці скоротився на 5,2 процента.

Під тиском кон'юнктурних політичних міркувань прийнята велика кількість поспішних, непродуманих рішень. І Верховній Раді республіки властива ця «хвороба росту» депутатів.

Багатьох із нас закони цікавлять лише на етапі їх обговорення та прийняття. Інколи це нагадує щось на зразок спортивного азарту. А після цього інтерес до них відразу ж згасає. Щоправда, потім часто має місце констатація: закон не працює. Навіщо ж тоді так гаряче відстоювати закони, які не виконуються?

Заради справедливості треба сказати, що останнім часом заслуховувались доповіді Кабінету міністрів про хід виконання таких важливих законів, як про пріоритетність соціального розвитку села та актів, пов'язаних з ліквідацією наслідків чорнобильської катастрофи. Але поки що швидше виняток, а не правило в роботі Верховної Ради.

— Найбільш гостро проходило обговорення проектів концепції Конституції республіки та Союзного договору. Ваше ставлення до них?

— Насамперед хочу нагадати, що ЦК Компартії України виносив на розгляд депутатів та громадськості свої варіанти концепції Конституції (а найближчим часом оприлюднить уже свій проект Конституції) та проекту Союзного договору. Вони здобули широку підтримку. І оскільки мені довелось безпосередньо працювати над ними, то зазначені документи відбивають і мою позицію.

Більшість народних депутатів дотримувала чіткої й однозначної позиції: за Ради як органи народовладдя, проти будь-яких спроб усунути в представницьких органах трудящих ті чи інші групи населення, обмежена за національною або релігійною ознаками.

Щодо Союзного договору, то тут занадто багато спекуляцій, політичної гри, намагань довільно тлумачити результати референдуму та республіканського опитування.

Питання бути чи не бути Україні в складі Союзу РСР взагалі не повинно стояти. Народ дав на нього ствердну відповідь. Тепер головне — зміст Союзного договору у відповідності з Декларацією про державний суверенітет України, корінними інтересами всіх людей, що проживають на її території.

— Чи є у вас розбіжності в оцінці роботи сесії як народного депутата УРСР і як секретаря ЦК Компартії України? До речі, якими питаннями ви займаєтесь у ЦК?

— Одразу скажу, що про якесь «роздвоєння» моєї особистості не може бути й мови, а відповідно — оцінка роботи сесії лише одна: я не в захваті від того, що відбувається в сесійному залі, в комісіях, хоч зрушення на краще відчутні.

Ураховуючи необхідність активізації парламентської функції партії, посилення роботи партійних комітетів з депутатами-комуністами, налагодження зв'язків з політичними і громадськими організаціями, Пленум ЦК у квітні цього року обрав мене секретарем ЦК Компартії України і доручив вести ці питання.

— Що ви можете сказати про нинішню розстановку сил у Верховній Раді? Наскільки вона відбиває ситуацію в суспільстві?

— Народні депутати-комуністи мають сьогодні 324 мандати (із 449). Опозиційна фракція, яка називає себе «Народною радою», об'єднує до 130 чоловік. У свою чергу, вона складається із чотирьох груп. Окрім того, діють 16 груп, утворених за іншими, переважно професійними, ознаками.

На прикладі Верховної Ради добре видно, що в Радах нині «сходяться» інтереси більшості політичних партій та формувань. А це перетворює їх на арену політичних змагань. Досить сказати, що в республіці заявили про себе 15 нових політичних партій, а також осередки і організації понад 10 партій союзного рівня. Чотири партії вже зареєстровані. Загалом офіційного статусу на Україні набули понад 100 громадських об'єднань.

Представники дев'яти партій є у Верховній Раді УРСР.

Однак ототожнювати розстановку сил у Верховній Раді із ситуацією у суспільстві, на мою думку, не можна. І ось чому. По-перше, переважна більшість депутатів обиралася на позапартійній основі. А нині, відстоюючи програму тієї чи іншої партії, вони видають її за інтереси виборців.

— Сьогодні багато тверджень про розкол серед депутатів-комуністів. Наскільки це відповідає дійсності? Чи можна вважати, що процес розшарування депутатського корпусу закінчився?

— У середовищі депутатів-комуністів відбуваються ті ж процеси, що відбуваються у суспільстві та в нашій партії. В них різні погляди, але в основному вони — в руслі політики Компартії України.

Як відомо, депутати-комуністи обиралися в округах, а не від партії. Нерідко вони вели жорстку передвиборну боротьбу один з одним. Урахувавши кон'юнктуру, деякі з них завоювали депутатські мандати на знавіснілій критиці історії та політики партії. А сьогодні намагаються дистанціюватися від фракції, не бажають пов'язувати себе ніякими партійними рішеннями.

Не секрет, що з наших рядів уже тут, у Верховній Раді, виключені або вийшли 55 осіб. Більшість із них — це ті, хто легко зрікся своєї позиції, своїх ідейних поглядів із кар'єристських міркувань. Дехто рішення прийняв під тиском обставин, позначився й тиск опозиції.

— Як би ви охарактеризували проблему: комуністи і Ради?

— Авторитет Компартії України все відчутніше залежить від позиції комуністів у Радах, насамперед у Верховній Раді УРСР. І навпаки, стан Компартії України адекватно відбивається на ефективності діяльності комуністів у Радах.

Тому логіка політичного життя вимагає серйозного ставлення до опанування парламентськими формами роботи, належного використання всього потенціалу партії у Радах. А він значний. Комуністи у Верховній Раді УРСР сьогодні становлять понад 72 проценти, в Радах інших рівнів — більше половини від усіх народних депутатів.

З ініціативи Політбюро ЦК Компартії України стан та завдання роботи комуністів у Радах обговорювались на зборах комуністів—депутатів Рад усіх рівнів разом з членами відповідних виборних партійних органів. Відбулися такі збори і депутатів-комуністів Верховної Ради УРСР.

— Як відомо, на зборах комуністів — народних депутатів УРСР створено партійну групу і ви обрані її керівником. Що це — спроба затиснути депутатів-комуністів у лещата партійної дисципліни?

— Саме життя підтвердило актуальність статутної вимоги Компартії України про об'єднання народних депутатів у партійні групи (фракції).

Виникло питання: а як бути з депутатською більшістю? Чимало народних депутатів вважало, що з появою фракції розпадеться депутатська більшість, виникне сум'яття серед членів КПРС, посиляться нападки опозиції. Прийнято таке рішення: група депутатської більшості повинна залишатись і діяти, а фракція — входити до неї складовою частиною. Мета — створити такі умови, щоб, об'єднавшись, комуністи в Радах могли ефективно виконувати свої обов'язки.

Дехто вбачає у створенні фракції народних депутатів УРСР спробу забезпечити механічну єдність комуністів, затиснувши їх, як ви сказали, у лещата партійної дисципліни. Але для кожної неупередженої людини зрозуміло, що фракція необхідна для посилення скоординованого впливу на законотворчу діяльність Верховної Ради, істотної активізації роботи щодо висунення законодавчих ініціатив з ключових питань. Нарешті, для захисту партії та й самих комуністів.

Фракція готова до конструктивного співробітництва, взаємодії з іншими парламентськими об'єднаннями, незалежними депутатами.

Розмову вів Володимир РУБЧАК.

Селянський щоденник

СТАТИСТИКА ПРО СІНО...

Оперативний огляд

На півдні республіки живуть і продовжують заготовляти корми. На Поліссі і в Лісостепу — в розпалі нагромадження сіна і сінажу.

За даними Держкомстату УРСР, на 8 липня 1991 року природні і сіяні трави скошено майже на 70 відсотках площ, запасено близько 4 мільйонів тонн сіна і 8 мільйонів тонн сінажу. Це майже торішній рівень.

Як і в попередні роки, на високому рівні організовано заготівлю кормів на Житомирщині. Там заготовлено 74 відсотки запланованого сіна і дві третини сінажу. На Волині сіна і сінажу заготовлено майже по 60 відсотків.

Відстає Кримська АРСР, де сіна мають лише 22 відсотки. Це найнижчий показник у республіці. Надто повільно йде косовиця в гірських районах Львівщини, Івано-Франківщини. Не кращий стан справ на Київщині, де сіна заготовлено лише 33 відсотки. За таких же умов у Богуславському районі його нагромаджено майже 70 відсотків, у Баришівському і Яготинському — 60 відсотків до плану.

Ніщо не заважає виготовляти трав'яне борошно, один з важливих компонентів комбікормів, але, на жаль, в Тернопільській, Хмельницькій областях його вироблено лише 11—18 відсотків.

За попереднім прогнозом, який складено в господарствах, очікується надходження грубих і соковитих кормів з урожаю поточного року 98 відсотків до потреби, що більше, ніж торік. А всього з розрахунку на умовну голову худоби всіх видів кормів припадатиме по 34,5 центнера кормових одиниць (потреба 36,8 центнера).

Повністю будуть забезпечені потреби тваринництва в грубих і соковитих кормах в господарствах восьми областей; в Херсонській, Хмельницькій, Закарпатській і Дніпропетровській областях їх надійде 74 — 89 відсотків. У згаданих областях ще є час цей прогноз спростувати, і справа честі спеціалістів та керівників господарств забезпечити ситу зимівлю худобі, що, в свою чергу, дасть можливість нагодувати людей.

Володимир ПАНЧЕНКО, заступник начальника управління кормовиробництва Міністерства сільського господарства УРСР.

ЯЧМІННЕ ПОЛЕ

Усі господарства Кіровоградщини розпочали косовицю і обмолот ранніх зернових та зернобобових. Із загальної площі 644 тисячі гектарів (з них пшениці — 383 тисячі гектарів) їх уже скошено на 89 тисячах гектарах і на 34 тисячах гектарах обмолочено. З кожного гектара в середньому намолочено 24,5 центнера зерна. Окремі господарства Онуфріївського та Долинського районів намолочують по 40—42 центнери ячменю з гектара.

Сергій ЗАПОРОЖАН, журналіст.
Кіровоградська область.

Телеграфним рядком із Сум

ПОЛІТИКУ — ЗА ПРОХІДНУ!

Група народних депутатів звернулася до трудових колективів області з пропозицією висловити своє ставлення до комітетів будь-яких партій на підприємствах. Між тим, стихійний процес департизації, викликаний кризою в КПРС, триває. Наприклад, на Роменському заводі автоматичних телефонних станцій з 34 партійних груп залишилося 12.

МОЛЕБЕНЬ ДЛЯ ЛЕЙТЕНАНТІВ

Уперше за радянських часів у Спасо-Преображенському соборі відбулося богослужіння для випускників Сумського артилерійського училища.

КОЖЕН ДРУГИЙ — БІДНЯК

Виконуючи на замовлення міськвиконкому розрахунки до програми «Соціальна захищеність населення міста Сум в умовах переходу до ринкової економіки», спеціалісти Московського центру соціально-економічних досліджень та інформації дійшли висновку, що 47 процентів сумчан перебувають нині за межею бідності.

КОМЕРЦІЙНА СВЕРБЛЯЧКА

Вразила керівництво Сумського кооперативного технікуму, яке всупереч закону вимагало з учнів-заочників по 700 карбованців за останній рік навчання. Прокуратура опротестувала рішення адміністрації і зобов'язала повернути гроші.

КОВБАСА ДЛЯ СВОЇХ

Тільки по картках споживача можна придбати в магазинах Сумщини м'ясопродукти, рибні консерви, крупи, борошно, чай, горілку, мило і таке інше. У липні кожен житель області зможе придбати цих товарів на 75 карбованців.

Віталій МАКСЮТЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

ТІЛЬКИ БУЛЬКНУЛО

Стакої!

Розповідають, коли в Ольгополі згоріла стара школа, то дітлахи зраділи: тимчасово їх переселили вчитися у приміщення місцевого профтехучилища. Але й повідомили водночас: школу тепер нову матимуть. Невдовзі приїхали сюди будівельники тресту «Вінницясільбуд» (начальник В. Гіренко) і Бершадського ПМК-6 (начальник М. Чернобельський), і закипіла робота. Триповерховий красень зводився, як на дріжджах. І учні почали вірити, що наступного навчального року відзначатимуть новосілля. Все йшло до того. Але 1 липня вранці малюки прибігли на знайоме місце і очам не повірили: школи як не було.

А згодом в Ольгопіль приїхала компетентна комісія і відповідним актом зробила висновок: внаслідок обвалу будівельних конструкцій — цегельної кладки стін, плит, покриття і перекриття, прогонів і перемичок—стали непридатними 32 панелі типу ПК-63-12. Матеріальні збитки становлять 32 тисячі карбованців. Людських жертв, на щастя, нема.

Що ж сприяло лихові? Згідно з висновками комісії, насамперед, дощі. З 23 червня по 3 липня по Ольгополю випало 152,1 міліметра опадів. На всіх поверхах намокли цегельні стіни, покрівля не мала відповідного захисту, бо зроблена з порушенням технології, далася взнаки низька якість цегли і розчину.

Зараз на шкільний майданчик завозяться додаткові будівельні матеріали. Всі сили кинуто на те, щоб зруйноване відреставрувати якнайшвидше. Ясно тільки одне: новосілля цього року не буде. І думається: не тільки дощі тут винні.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Ольгопіль
Чечельницького району
Вінницької області.

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

Повертаючись до надрукованого

ЕФІРУ — МИР

Після публікації в нашій газеті («Голос України» від 18 квітня) інформації про порядок реєстрації засобів телебачення і радіомовлення до редакції надходить багато листів, автори яких просять роз'яснити умови надання проводової радіомережі для ведення мовлення незалежними редакційними колективами.

Як і минулого разу, відповідь дає старший юрисконсульт Держтелерадіо УРСР **Володимир ДИВАК:**

— При вирішенні питання про надання часу мовлення у проводовій радіомережі слід виходити з того, що пріоритет має державне мовлення, яке здійснюється Держтелерадіо УРСР та його структурними підрозділами на місцях. Виділення часу іншим радіоредакціям можливе тільки тоді, коли державне мовлення не ведеться. Проте для цього потрібен дозвіл Міністерства зв'язку УРСР та Держтелерадіо УРСР або його обласного комітету, що передбачено підпунктом «в» пункту 2.2.22 Правил технічної експлуатації мережі проводового мовлення, затверджених Міністерством зв'язку СРСР 2 червня 1986 року. Згідно з пунктом 3.5 цих Правил, розклад мовлення для кожного радіотрансляційного вузла в межах встановленої для нього тривалості мовлення складається Держтелерадіо УРСР спільно з обласними виробничотехнічними управліннями зв'язку.

Традиції

«НАС НЕ ПОСВАРИТИ...»

Три роки тому поблизу Тиси, де 300 років тому відбулася перша переможна битва визвольних військ Ференца Ракоці II проти гніту династії Габсбургів, було встановлено величний пам'ятник в образі символічної птиці — Турула. З тих пір угорці краю щороку відзначають тут цю пам'ятну дату.

Знаменно, що на нинішнє свято своїх представників делегувала також більшість національно-культурних товариств регіону. Як три сотні літ тому під прапорами Ракоці, так і сьогодні зібралися разом українці, угорці, словаки, румуни, щоб ще раз засвідчити готовність і надалі жити разом у мирі та злагоді.

— Демагогічні заяви окремих псевдолідерів, — говорив на торжестві голова Товариства угорської культури Закарпаття Шандор Фодо, — не зуміють посварити нас. Ми живемо пліч-о-пліч на цій землі тисячоліття. Так само у дружбі й братерстві хочемо жити в майбутньому, в єдиній сім'ї народів незалежної і суверенної України.

Учасників торжества благословили представники різних релігійних конфесій.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент «Голосу України».
Ужгород.

Продиктовано в номер

КОРОСТЕНЬ ГОТУЄТЬСЯ СТРАЙКУВАТИ

Місто Коростень, що на Житомирщині, вже тиждень не знає спокою. Відпочиваючих відкликають з подовжених відпусток, багатьом повертають документи, здані для оформлення пільгових пенсій. А всі інші не знають, яку зарплатню отримають через місяць. Так збуваються чутки: у міста, де рівень забрудненості сягає 15 кюрі на квадратний кілометр, забирають статус радіоактивно забрудненої території. А це означає, що заробітки зменшаться у півтора раза. В умовах нинішньої дороднечі — відчутний удар. Крім того образливо: спочатку дали, тепер забирають. А виселитися «з радіації» майже неможливо, бо допомога держави — мізерна. Отож місто вирує, летять телеграми до Києва і Москви. Залізничники, робітники деяких підприємств всерйоз обговорюють можливість страйку. Якщо надовго закупориться один з найкрупніших у республіці залізничних вузлів, то збитки важко навіть буде підрахувати.

Кажуть, дурень двічі робить, скупий сім разів платить. Одну половину приказки ми вже виконали, коли по два рази переселяли окремі села Народицького району. Тепер виконаємо другу половину?

Валерій НЕЧИПОРЕНКО.
Житомир.

Коротко

ПОЛУТОР
ПОВЕРТАЄ

Газета «И
відомила, ш
му Новгоро
грузовичок
міських пер
братиме на
легендарна
1,5 тонни
тиме швидк
метрів на г
ший тираж
штук на рік.

ПОБРАТИ
ПІДГОДУК

Два дні у
ську перебу
ція з польс
Білогра а
ступни
Стефан
Крім підпис
ру про поб
укладення
них контрак
чається від
бусної лі
линськ — В
дуться пере
будівництво
линську ма
ських продт

Тимур П
Во ік

СПАСІННЯ
ПОТОПАЮ

Мабуть,
що страйки
щим не зро
ки, панчішн
ники міста
да заснува
біржу. Для
ринку
тимуться
ми регіона
представник
донних фір
Тарас
Львівська

ДОПОМО
ВДОВАМ

Обласна
«Меморіал»
вдів незако
ваних а
рувати
вони змогл
пільги. Міс
ріал» постій
кошти від о
окремих осі
Херсонська
редала сюд
бованців.

КАЛИН
власний
дент «Г
раїни».
Херсон.

Подробиці

Бій одлунав. Жовто-сині знамена...

Як ми вже повідомляли, Кіровоградський міськвиконком заборонив встановлення синьо-жовтого національного прапора біля пам'ятника Шевченку. Опозиційні сили з рішенням не погодились. На мітингу, що відбувся 16 липня, виступили народні депутати України Л. Скорик, В. Шишкін, М. Коробко та представники обласних і міських організацій Руху, ДПУ, УРП, Козацького товариства «Буго-Гардинська паланка». Після переговорів з міліцією організатори мітингу взяли на себе відповідальність за встановлення синьо-жовтого прапора на щоглі. За це проголосували присутні на мітингу, долучено й півтори тисячі голосів, зібраних напередодні. Прапор освятив священик УАПЦ отець Борис. Але кінець свята затьмарився прикрим інцидентом. О 23.30 до групи охоронців прапора підійшов керуючий справами міськвиконкому П. Руденко і вступив у розмову з ними. В цей час, відтіснивши присутніх при розмові міліціонерів, до щогли прорвалась група спеціального призначення. Одного з охоронців повалили на землю, іншим скрутили руки й повели до машини. Щоглу вимкнуто з землі, прапор розірвано. Складено протокол, згідно з яким справи голів обласної та міської організацій Руху Ю. Матка і В. Бондаря передано до суду. Деталі інциденту уточнюються. Слухання питання перенесено на 23 липня. Того ж дня національний прапор було встановлено біля погруддя Т. Шевченка в Олександрії. Атмосфера була спокійна й святкова.

Сергій ЗАПОРОЖАН.
Кіровоград.

Цифровий калейдоскоп

ЗАВДАННЯ — ДОЖИТ

Яких тільки завдань не виконували протягом життя ветерани війни та праці чи просто ветерани... Завдання партії — виконували, завдання народу — теж, завдання Батьківщини — обов'язково. Однак для нині живих на цьому не скінчилося, існує ще одне завдання, можливо, найскладніше за попередні, — дожити.

Дожити до найбільшого щастя у нашому житті — до отримання окремої квартири.

Розрахунки, за даними Міністерства статистики УРСР, свідчать, що при збереженні нинішніх темпів будівництва сім'ї інвалідів війни і загиблих військовослужбовців, які знаходилися на черзі на поліпшення житлових умов на початку 1991 року, будуть забезпечені квартирами в державному фонді протягом 4 років, воїнів-афганців — 9 років, учасників війни — 13 років. Нелегко буде переждати ці роки кожній з таких сімей, але особливо це стосується учасників війни. Адже вони просто можуть не дожити...

Якщо на початку війни людині було 17 років, то нині вже виповнилось 67. Отже, якщо додати сюди ще 13, квартиру учасник війни одержить у віці 80 років. За станом на 1 січня 1991 року учасників Великої Вітчизняної війни, які перебувають на квартирному обліку в міській місцевості, налічувалося 35,5 тисячі. Скільки з них дочекається ордера? Єдиною втіхою для них може бути думка, що хоча б діти житимуть по-людськи. Кожне покоління людей у нашій країні втішається нею. Та тут існує ще один підводний камінь — адже на чергу ставлять лише тоді, коли «метраж дозволяє».

Загалом же на початок 1991 року кількість сімей, взятих на облік для поліпшення житлових умов, становила: 2,1 мільйона у державному секторі і 0,5 мільйона — у ЖБК (до цього числа входять і одинаки). На квартирному обліку, таким чином, перебуває практично кожна четверта міська сім'я, при цьому понад 283 тисячі сімей, чи 11 відсотків — 10 і більше років.

А проблема загострюється. За останні п'ять років черга на отримання помешкання у республіці збільшилась на 26 відсотків (533 тисячі сімей), а темпи будівництва — зменшились на 5 відсотків.

За даними Міністерства статистики УРСР, майже п'ята частина квартирної черги складається з одинаків, біля половини —
трьох осіб
4—5, 2 ві
ше осіб.

Кожна
диться в
отримання
ному фонд
чі), з них
— 98 тис
робітники
сумлінно п
лий час у
— 59 тис
мешканці
них будинк
(11 відсот
ликої Вітч
35,5 тисяч
Крім того,
користуєть
гового одер
нам з вами
існують і ч
ке право м

З числа
вають у ч

...УЛЬКНУЛО

...ся, як на дриж... почали вірити, ... навчального ...имуть новосіл... до того. Але ... малюки при... ...е місце і очам ...коли як не бу...

...Ольгопіль при... ...тна комісія і

відповідним актом зробила висновок: внаслідок обвалу будівельних конструкцій — цегельної кладки стін, плит, покриття і перекриття, прогонів і перемичок—стали непридатними 32 панелі типу ПК-63-12. Матеріальні збитки становлять 32 тисячі карбованців. Людських жертв, на щастя, нема.

Що ж сприяло лихові? Згідно з висновками комісії, насамперед, дощі. З 23 червня по 3 липня по Ольгополю випало 152,1 міліметра опадів. На всіх поверхах намокли цегельні стіни, покрівля не мала відповідного захисту, бо зроблена з порушенням технології, далася взнаки низька якість цегли і розчину.

Зараз на шкільний майданчик завозяться додаткові будівельні матеріали. Всі сили кинуто на те, щоб зруйноване відреставрувати якнайшвидше. Ясно тільки одне: новосілля цього року не буде. І думається: не тільки дощі тут винні.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Ольгопіль Чечельницького району Вінницької області.
Фото Олександра ГЛЯДЕЛОВА.

Продиктовано в номер

КОРОСТЕНЬ ГОТУЄТЬСЯ СТРАЙКУВАТИ

Місто Коростень, що на Житомирщині, вже тиждень не знає спокою. Відпочиваючих відкликають з подовжених відпусток, багатьом повертають документи, здані для оформлення пільгових пенсій. А всі інші не знають, яку зарплатню отримають через місяць. Так збуваються чутки: у міста, де рівень забрудненості сягає 15 кюрі на квадратний кілометр, забирають статус радіоактивно забрудненої території. А це означає, що заробітки зменшаться у півтора раза. В умовах нинішньої дороженечі — відчутний удар. Крім того образливо: спочатку дали, тепер забирають. А виселитися «з радіації» майже неможливо, бо допомога держави — мізерна. Отож місто вирує, летять телеграми до Києва і Москви. Залізничники, робітники деяких підприємств всерйоз обговорюють можливість страйку. Якщо надовго закупориться один з найкрупніших у республіці залізничних вузлів, то збитки важко навіть буде підрахувати.

Кажуть, дурень двічі робить, скупий сім разів платить. Одну половину приказки ми вже виконали, коли по два рази переселяли окремі села Народицького району. Тепер виконаємо другу половину?

Валерій НЕЧИПОРЕНКО.
Житомир.

Коротко

ПОЛУТОРКА ПОВЕРТАЄТЬСЯ

Газета «Известия» повідомила, що у Нижньому Новгороді створено грузовичок для внутріміських перевезень. Він братиме на борт, як і легендарна «полуторка», 1,5 тонни вантажу, матиме швидкість 120 кілометрів на годину. Перший тираж — 70 тисяч штук на рік.

ПОБРАТИМИ ПІДГОДУЮТЬ

Два дні у Нововолинську перебувала делегація з польського міста Білограй на чолі з ступником бургомістра Стефаном Олещаком. Крім підписання договору про побратимство та укладення взаємовигідних контрактів передбачається відкриття автобусної лінії Нововолинськ — Білограй. Ведуться переговори про будівництво у Нововолинську магазину польських продтоварів.

Тимур ПОЛЯКОВ.
Волинська область.

СПАСІННЯ ПОТОПАЮЧИХ...

Мабуть, зрозумівши, що страйки життя кращим не зроблять, гірники, панчішники та швейники міста Червонограда заснували товарну біржу. Для насичення ринку товарами укладатимуться угоди з іншими регіонами країни, представниками закордонних фірм.

Тарас ЛЕХМАН.
Львівська область.

ДОПОМОГА ВДОВАМ

Обласна організація «Меморіал» закликала вдів незаконно репресованих громадян зареєструватися, щоб згодом вони змогли отримати пільги. Місцевий «Меморіал» постійно отримує кошти від організацій та окремих осіб. Недавно Херсонська міськрада передала сюди 3500 карбованців.

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Херсон.

ПІКЕТУВАННЯ ЗАКІНЧИЛОС...

ЧАС НА НАРИ...

На сім діб позбавлено волі одного з організаторів пікетування Харківського обкому партії, яке відбулося 17 червня. Рішення суду остаточне і оскарженню не підлягає. Того ж дня, 8 липня, п'ять товаришів С. Ісика по асоціації незаконно звільнених працівників — а саме вони провели пікетування — на знак протесту проти рішення суду оголосили голодовку на Центральній площі Харкова. Відмовився від їжі і сам засуджений.

Минулого місяця обком КПУ пікетували двічі. Про останній випадок газета вже повідомляла. Але, якщо пікет 24 червня міською владою був дозволений, то попередній проводився без відповідної санкції. Та чи було порушено закон?

Підкреслю, що ця акція протесту проводилась лише членами асоціації незаконно звільнених працівників. Згідно з затвердженим статутом цієї громадської організації, вона має право проводити мітинги, демонстрації, у тому числі і пікети, не запитуючи дозволу у високої влади. Така вже суть цієї, до речі, офіційно зареєстрованої організації.

Незважаючи на це, С. Ісик був затриманий працівниками Київського райвідділу міліції як організатор незаконного заходу. Проте, після недовгих дебатів, як стверджує голова організації І. Крупський, стражі законності погодились з тим, що асоціація «має право»... Однак склали таки протокол по факту порушення правопорядку і направили його до райсуду. Рішення останнього відоме.

Реалії

Група депу... ся звільнит... з-під адмініст... ту. На їхню ... тичні процес... рішенням суд... ків на два на...

Ми...
власний ...
«Голосу У...
Харків.

...о надрукованого

...ИР

...енні питання ...асу мовлення ...радіомережі ...того, що пріо... ...е мовлен... ...ється Держ... ...а його стру... ...озділами на ...ення часу ін... ...ли можливе ...и державне ...ї. Проте ...бен дозвіл Мі... ...ку УРСР та ...УРСР або йо...

го обласного комітету, що передбачено підпунктом «в» пункту 2.2.22 Правил технічної експлуатації мережі проводового мовлення, затверджених Міністерством зв'язку СРСР 2 червня 1986 року. Згідно з пунктом 3.5 цих Правил, розклад мовлення для кожного радіотрансляційного вузла в межах встановленої для нього тривалості мовлення складається Держтелерадіо УРСР спільно з обласними виробничо-технічними управліннями зв'язку.

...иції

...СВАРИТИ...»

...мають тут цю ...що на нинішн... ...представни... ...також біль... ...льно-культур... ...егіону. Як три... ...і прапорами ...ьогодні зібра...

лися разом українці, угорці, словаки, румуни, щоб ще раз засвідчити готовність і надалі жити разом у мирі та злагоді.

— Демагогічні заяви окремих псевдолідерів, — говорив на торжестві голова Товариства угорської культури Закарпаття Шандор Фодо, — не зуміють посварити нас. Ми живемо пліч-о-пліч на цій землі тисячоліття. Так само у дружбі й братерстві хочемо жити в майбутньому, в єдиній сім'ї народів незалежної і суверенної України.

Учасників торжества благословили представники різних релігійних конфесій.

Микола ГОРВАТ,
власний кореспондент «Голосу України».
Ужгород.

Від нашого столу— вашому

ТЕПЛА ТЕЛЕГРАМА

12 ТИСЯЧ КАРБОВАНЦІВ ПЕРЕРАХУВАЛИ ДРАБІВСЬКІ КОМУНІСТИ КОЛЕКТИВУ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ «ВАТРА», ОРГАНОВІ МИКОЛАЇВСЬКОГО РАЙКОМУ КПУ, ЩО НА ЛЬВІВЩИНІ.

АКЦІЯ ПІДТРИМКИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРЕСИ НАРОДИЛАСЬ ПІСЛЯ ВІДВІДИН ГАЛИЧИНИ ДЕЛЕГАЦІЄЮ ПАРТІЙНИХ І ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ ДРАБІВЩИНИ.

НА АДРЕСУ РАЙКОМУ ПАРТІЇ З РАЙЦЕНТРУ МИКОЛАЇВ НАДІЙШЛА ТЕПЛА ТЕЛЕГРАМА ВДЯЧНОСТІ.

Лідія ТИТАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Черкаська область.

Факт

ЦЕНТР ЗАВЖДИ П...

Державний міністр з питань, промисловості і транспорту УРСР В. Гладуш, який очолює республіканську урядову комісію, що займається проблемами виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС, місяць тому звернувся у Держпроматомнагляд СРСР з проханням підняти потужність першого і другого енергоблоків ЧАЕС. Навантаження цих блоків на вимогу союзного органу нагляду за АЕС було зменшено після тривалої тяганини з Мінатоменергопромом СРСР у квітні 1990 року. Роботу реакторів на повній потужності Атомнагляд СРСР не вважав цілком безпечною.

У відповідь голова Держ... проматомнагля... лишев зазначи... на користь пі... ності не є пе... також зауважи... якість і над... персоналу ЧА... нижчими за с... по міністерств...

Держпромат... вважає, що д... тання про під... ності енергобл... ми РБМК пер... необхідні роз... радіаційних н... аварій. Крім т... органи в... мають визначе... во ризикувати...

Оле...

АРЕШТ ЗА НЕЯВКУ ...

17 липня цього року народний депутат України Степан Хмара на знак протесту проти неправого, на його думку, судочинства покинув залу суду і поїхав до готелю «Україна», де він мешкає разом із 18-річною донькою Соломією.

18 липня відбулася коротенька прес-конференція С. Хмари, на якій він повідомив радянським та іноземним жур... налістам моти... ки та оцінку ... справи. А суд... няв рішення ... побіжного зас... Виконання пок... ське УВС, яке... С. Хмару 22 л... ку до суду п...

Володим...
спеціальн...
дент «Голо...

Цифровий калейдоскоп

...АВДАННЯ — ДОЖИТИ

...ільки завдань ...вали протя... ...тте ветерани ...чи просто ве... ...я партії — ...дання народу ...я Батьківщи... ...о. Однак для ...цьому не ...ще одне за... ...найскладні... ... — дожити. ...найбільшого ...житті — до ...мої квартири. ...даними Мі... ...тики УРСР, ...збереженні ...будівництва ...ні і загиб... ...уковбців, які ...черзі на по... ...вих умов на ...року, будуть ...вартирами в ...протягом ...фганців — 9

років, учасників війни — 13 років. Нелегко буде переждати ці роки кожній з таких сімей, але особливо це стосується учасників війни. Адже вони просто можуть не дожити...

Якщо на початку війни людині було 17 років, то нині вже виповнилось 67. Отже, якщо додати сюди ще 13, квартиру учасник війни одержить у віці 80 років. За станом на 1 січня 1991 року учасників Великої Вітчизняної війни, які перебувають на квартирному обліку в міській місцевості, налічувалося 35,5 тисячі. Скільки з них дочекається ордера? Єдиною втіхою для них може бути думка, що хоча б діти житимуть по-людськи. Кожне покоління людей у нашій країні втішається нею. Та тут існує ще один підводний камінь — адже на чергу ставлять лише тоді, коли «метраж дозволяє».

Загалом же на початок 1991 року кількість сімей, взятих на облік для поліпшення житлових умов, становила: 2,1 мільйона у державному секторі і 0,5 мільйона — у ЖБК (до цього числа входять і одинаки). На квартирному обліку, таким чином, перебуває практично кожна четверта міська сім'я, при цьому понад 283 тисячі сімей, чи 11 відсотків — 10 і більше років.

А проблема загострюється. За останні п'ять років черга на отримання помешкання у республіці збільшилась на 26 відсотків (533 тисячі сімей), а темпи будівництва— зменшились на 5 відсотків.

За даними Міністерства статистики УРСР, майже п'ята частина квартирної черги складається з одинаків, біля половини — сім'ї з двох або трьох осіб, третина — з 4—5, 2 відсотки з 6 і більше осіб.

Кожна п'ята сім'я знаходиться в пільговій черзі на отримання житла в державному фонді (всього 462 тисячі), з них багатодітних сімей — 98 тисяч (21 відсоток), робітники та службовці, що сумлінно працювали тривалий час у сфері виробництва — 59 тисяч (13 відсотків), мешканці ветхих та аварійних будинків — 51 тисяча (11 відсотків), учасники Великої Вітчизняної війни — 35,5 тисячі (8 відсотків). Крім того, 141 тисяча сімей користується правом позачергового одержання житла. Та нам з вами добре відомо, що існують і черги з тих, хто таке право має.

З числа сімей, що перебувають у черзі на загальних підставах, 466 тисяч мешкають у гуртожитках, а 141 тисяча наймає житло у громадян.

І становище буде погіршуватись, оскільки поки що ніхто і ніщо не в змозі зупинити міграцію сільського населення в міста, на фоні якої природний приріст міського блідне. А для ліквідації вже існуючої квартирної черги (якщо її зафіксувати і більше нікого, ніколи, ні за що не ставити на квартоблік) за час, який залишився до обіцяного у 2000 році квартирного раю, необхідно будувати щороку 13 мільйонів квадратних метрів житла, тобто на 3,6 мільйона більше, ніж ми спромоглися у 1990 році.

Проте керівництво, яке прийде у 2000 році, може сміливо взяти приклад зі своїх попередників і заявити: «Син за батька не відповідає».

Катерина ВОРОНЕНКО.

Уточнюємо

ЧИМ БРИТАНЦІВ ДИ...

Гірники кількох шахт Західного Донбасу застрайкували чи не найпершими з-поміж робітників інших басейнів. Та зрештою все ж довелося приступити до роботи.

Такий фінал передбачала регіональна НПГ — незалежна профспілка гірників, створена, як відомо, на противагу офіційній. Місцеве виконавче бюро НПГ попереджало, що спочатку необхідно нагромадити кошти на допомогу страйкуючим. Зараз цим зайнялись впритул, орієнтуючись переважно на власну комерційну діяльність.

Тим часом і «офіційна» профспілка працівників вугільної промисловості зреагувала на ситуацію, звернулась до Міжнародної організації гірників з пр... домостями па... дати допомогу... йонів доларів...

Першими в... хтарі Великоб... му переказу... незалежній ... «державний»?...

Щоб вивч... до Радянськ... їхав голова ... го комітету ... тарів Велико... Темпл. Він на... тримався у ... йшов висновк... ти треба «... оскільки вон... стоють інте...

Микола НЕЧ...

ПІКЕТУВАННЯ ЗАКІНЧИЛОСЬ — ЧАС НА НАРИ...

Реалії

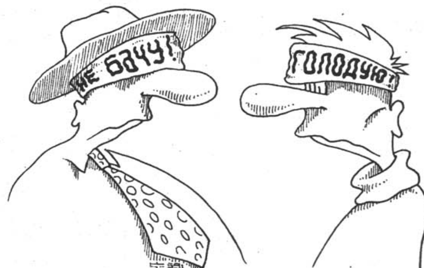

На сім діб позбавлено волі одного з організаторів пікетування Харківського обкому партії, яке відбулося 17 червня. Рішення суду остаточне і оскарженню не підлягає. Того ж дня, 8 липня, п'ять товаришів С. Ісика по асоціації незаконно звільнених працівників — а саме вони провели пікетування — на знак протесту проти рішення суду оголосили голодовку на Центральній площі Харкова. Відмовився від їжі і сам засуджений.

Минулого місяця обком КПУ пікетували двічі. Про останній випадок газета вже повідомляла. Але, якщо пікет 24 червня міською владою був дозволений, то попередній проводився без відповідної санкції. Та чи було порушено закон?

Підкреслю, що ця акція протесту проводилась лише членами асоціації незаконно звільнених працівників. Згідно з затвердженим статутом цієї громадської організації, вона має право проводити мітинги, демонстрації, у тому числі і пікети, не запитуючи дозволу у високої влади. Така вже суть цієї, до речі, офіційно зареєстрованої організації.

Незважаючи на це, С. Ісик був затриманий працівниками Київського райвідділу міліції як організатор незаконного заходу. Проте, після недовгих дебатів, як стверджує голова організації І. Крупський, стражі законності погодились з тим, що асоціація «має право»... Однак склали таки протокол по факту порушення правопорядку і направили його до райсуду. Рішення останнього відоме.

Група депутатів намагається звільнити засудженого з-під адміністративного арешту. На їхню думку, демократичні процеси в Харкові цим рішенням суду відкинуті років на два назад.

Микола КОСИЙ,
власний кореспондент «Голосу України».
Харків.

Від нашого столу — вашому

ТЕПЛА ТЕЛЕГРАМА

12 ТИСЯЧ КАРБОВАНЦІВ ПЕРЕРАХУВАЛИ ДРАБІВСЬКІ КОМУНІСТИ КОЛЕКТИВУ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ «ВАТРА», ОРГАНОВІ МИКОЛАЇВСЬКОГО РАЙКОМУ КПУ, ЩО НА ЛЬВІВЩИНІ.

АКЦІЯ ПІДТРИМКИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРЕСИ НАРОДИЛАСЬ ПІСЛЯ ВІДВІДИН ГАЛИЧИНИ ДЕЛЕГАЦІЄЮ ПАРТІЙНИХ І ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ ДРАБІВЩИНИ.

НА АДРЕСУ РАЙКОМУ ПАРТІЇ З РАЙЦЕНТРУ МИКОЛАЇВ НАДІЙШЛА ТЕПЛА ТЕЛЕГРАМА ВДЯЧНОСТІ.

Лідія ТИТАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Черкаська область.

Факт

ЦЕНТР ЗАВЖДИ ПРАВИЙ

Державний міністр з питань промисловості і транспорту УРСР В. Гладуш, який очолює республіканську урядову комісію, що займається проблемами виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС, місяць тому звернувся у Держпроматомнагляд СРСР з проханням підняти потужність першого і другого енергоблоків ЧАЕС. Навантаження цих блоків на вимогу союзного органу нагляду за АЕС було зменшено після тривалої тяганини з Мінатоменергопромом СРСР у квітні 1990 року. Роботу реакторів на повній потужності Атомнагляд СРСР не вважав цілком безпечною.

У відповідь голова Держпроматомнагляду СРСР В. Малишев зазначив, що аргументи на користь підвищення потужності не є переконливими. Він також зауважив, що в 1990 році якість і надійність роботи персоналу ЧАЕС були значно нижчими за середній показник по міністерству.

Держпроматомнагляд СРСР вважає, що для розгляду питання про підвищення потужності енергоблоків з реакторами РБМК першого покоління необхідні розрахункові оцінки радіаційних наслідків тяжких аварій. Крім того, компетентні органи влади республіки мають визначитись: чи можливо ризикувати, чи ні?

Олексій БРЕУС.

АРЕШТ ЗА НЕЯВКУ НА СУД

17 липня цього року народний депутат України Степан Хмара на знак протесту проти неправого, на його думку, судочинства покинув залу суду і поїхав до готелю «Україна», де він мешкає разом із 18-річною донькою Соломією.

18 липня відбулася коротенька прес-конференція С. Хмари, на якій він повідомив радянським та іноземним журналістам мотиви своєї поведінки та оцінку ведення судової справи. А суд тим часом прийняв рішення змінити міру запобіжного засобу на арешт. Виконання покладено на Київське УВС, яке має доставити С. Хмару 22 липня о 10-й ранку до суду під вартою.

Володимир СКАЧКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Уточнюємо

ЧИМ БРИТАНЦІВ ДИВУВАТИ

Гірники кількох шахт Західного Донбасу застрайкували чи не найпершими з-поміж робітників інших басейнів. Та зрештою все ж довелося приступити до роботи.

Такий фінал передбачала регіональна НПГ — незалежна профспілка гірників, створена, як відомо, на противагу офіційній. Місцеве виконавче бюро НПГ попереджало, що спочатку необхідно нагромадити кошти на допомогу страйкуючим. Зараз цим зайнялись впритул, орієнтуючись переважно на власну комерційну діяльність.

Тим часом і «офіційна» профспілка працівників вугільної промисловості зреагувала на ситуацію, звернулась до Міжнародної організації гірників з проханням, за відомостями павлоградців, надати допомогу у сумі 2 мільйонів доларів.

Першими відгукнулись шахтарі Великобританії. Але кому переказувати кошти — незалежній профспілці чи «державній»?

Щоб вивчити стан справ, до Радянського Союзу приїхав голова Північно-Східного комітету профспілки шахтарів Великобританії Девід Темпл. Він на кілька днів затримався у Павлограді і дійшов висновку, що допомагати треба «незалежникам», оскільки вони краще обстоюють інтереси гірників.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

підставах, 466 тисяч мешкають у гуртожитках, а 141 тисяча наймає житло у громадян.

І становище буде погіршуватись, оскільки поки що ніхто і ніщо не в змозі зупинити міграцію сільського населення в міста, на фоні якої природний приріст міського блідне. А для ліквідації вже існуючої квартирної черги (якщо її зафіксувати і більше нікого, ніколи, ні за що не ставити на квартоблік) за час, який залишився до обіцяного у 2000 році квартирного раю, необхідно будувати щороку 13 мільйонів квадратних метрів житла, тобто на 3,6 мільйона більше, ніж ми спромоглися у 1990 році.

Проте керівництво, яке прийде у 2000 році, може сміливо взяти приклад зі своїх попередників і заявити: «Син за батька не відповідає».

Катерина ВОРОНЕНКО.

Анонс

СЕРЙОЗНІ КОЗАЦЬКІ ЗАБАВИ

Оргкомітет II Всеукраїнського свята богатирської сили на призи Івана Піддубного повідомляє: свято відбудеться 24—25 серпня в селі Красенівка Чорнобаївського району Черкаської області. Заїзд, реєстрація і поселення учасників, суддів, журналістів та гостей — 23 серпня. Змагання гирьовиків — 24 серпня. У програмі — виступи силових жонглерів «Козацькі забави» під керівництвом Ю. Щербини, а також виступи силових жонглерів братів Сварників, концерт, театральна програма. Всі бажаючі зможуть взяти участь у змаганні з боротьби на руках. Приїдуть найсильніші представники греко-римської боротьби — чемпіони і призери чемпіонатів СРСР, Європи, світу та Олімпійських ігор. Переможців чекають різноманітні призи.

Інформація «ГУ»

Зверніть увагу

КОШТИ НА ХРАМ

У Новоушицькому ощадному банку відкрито спеціальний рахунок, на який надходять гроші від громадян селища та району на спорудження п'ятикупольного храму замість знесеного. Зокрема, по сто карбованців на цю новобудову райцентру здали керівники райвиконкому і голова районної Ради народних депутатів Олександр Лавров.

Додамо, що за останні три роки на Хмельниччині більш як у двоє зросло число релігійних об'єднань. Віруючим передано понад сто п'ятдесят культових споруд, дозволено будувати ще стільки ж молитовних будинків та храмів.

Крім того, одержала незалежність і самостійність у своєму управлінні українська православна церква, відновлено єпархіальні управління грекокатолицької і автокефальної церков.

Василь ГРИЩУК.
Хмельницька область.

Ініціатива

ШАХТА БУДУЄ ШКОЛУ

Донецька шахта імені Засядька — провідне вугільне підприємство в області. Тут дбають не лише про вуглевидобуток, але й про соціально-побутові умови гірників, їх сімей. Шахта має своє підсобне господарство, пансіонати, дитячі садки. Тож не дивно, що засядьківці ігнорували цьогорічний страйк, одні з небагатьох в об'єднанні «Донецьквугілля» виконали піврічний план вуглевидобутку.

Нині в центрі Донецька власними силами шахта зводить багатоповерховий будинок-красень для своїх робітників і триповерховий корпус середньої школи № 19. Двісті школярів вчитимуться тут в одну зміну.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецька область.

Бізнес і культура

ПОЧУЙ, НЕЧУЙ!

Літературно - художня премія імені Нечуя-Левицького відтепер присуджуватиметься у Білій Церкві раз на рік за активну творчу й громадську роботу на терені духовності. Премію встановлено міськкомом Компартії України, на це щороку з партійної каси виділятиметься тисяча карбованців.

А тутешній кооператив «Янтар» передплатив для пацієнтів стаціонарного відділення міської лікарні 500 примірників місцевої газети «Громадська думка», надавши таким чином гуманітарну поміч і хворим, і газеті.

Анатолій ВЛАСЕНКО.
Біла Церква.

Світська хроніка

СОНЕЧКО, ВИГЛЯНЬ У ВІКОНЕЧКО

Цими днями в одному з київських дворів у районі Бесарабки двоє молодиків пили портвейн. Згодом з'явився третій і заходився гукати свою дівчину, адресуючи вигуки до одного з вікон, що виходять у двір. Дівчина не озвалася. Він розсердився і підгилив ногою кошеня. Кошеня померло. Дівчинка, котра гуляла з кошеням, заплакала. Любителі портвейну запропонували розбишаці вибачитися перед власницею кошеняти. Той грубо відмовився, за що був введений на півгодини з стану притомності за допомогою балончика з газом. Однозначно оцінити подію важко. Можливо, найменше милосердя у цій ситуації виявила дівчина, котра не побажала відчинити вікно.

Христофор ГРУША.
Київ.

ПОГОДА

19—20 липня у західній частині України без опадів, на решті території місцями короткочасні дощі, грози, вітер західний, 5—12, при грозах місцями пориви 15—20 метрів на секунду. Температура вдень 22—28, у південних і східних областях місцями 30—32, вночі 13—19 градусів.

По Київській області сьогодні вдень короткочасний дощ, гроза, вітер північно-західний, 7 — 12 метрів на секунду, при грозах поривчастий. Температура 22—27 градусів.

Точка зору

ПОЇЗДКА НА ВІЙНУ

Нотатки про візит до Вірменії 10—12 травня 1991 р.

НАВКРУГИ БУЛИ ЗРУЙНОВАНІ СЕЛА. ЯК ВІРМЕНСЬКІ, ТАК І АЗЕРБАЙДЖАНСЬКІ, ХОЧА МИ Й НЕ БУЛИ В АЗЕРБАЙДЖАНІ, АЛЕ ВСЕ Й ТАК БУЛО ВИДНО. НИЩИЛИ СЕЛА НЕ ТІЛЬКИ 13 ЗЕМЛІ, А Й З ВЕРТОЛЬОТІВ.

А ЩЕ ОСОБИСТО Я ЗРОЗУМІВ, ЩО РУКАМИ ЗБРОЙНИХ СИЛ, МІЛІЦІЇ СОЮЗУ ВЕДЕТЬСЯ ВІЙНА ПРОТИ МОЛОДОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ВІРМЕНІЇ, ЯКА ТВЕРДО ПРОГОЛОСИЛА СВІЙ КУРС НА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ВІД СОЮЗУ...

НАША делегація — Валерій Череп, голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства, Юрій Єльченко і я — була у Вірменії на запрошення Левона Тер-Петросяна, Голови Верховної Ради цієї республіки, який звернувся з офіційним проханням до нашого Голови Леоніда Кравчука. Вірменський керівник просив нас стороннім оком глянути на вірмено-азербайджанський конфлікт.

Це мій другий візит до Вірменії. Перший був восени минулого року, коли делегація нашої Верховної Ради їздила ознайомитися з тим, як працюють українські будівельники, які ліквідують наслідки землетрусу. З того часу я й цікавився вірменськими справами детальніше, стежив за всіма подіями в цій республіці і взагалі в Закавказзі.

Як на мене, сьогоднішня ситуація у Вірменії має давні корені. Їх не зайве згадати. Це, перш за все, проблема Нагірного Карабаху. Як відомо, склалося так, що на початку радянської історії Карабах, заселений вірменами, під тиском Сталіна і Закавказького бюро партії більшовиків передали Азербайджану. От з тих пір і було на Кавказі закладено між цими двома республіками «міну уповільненої дії», яку можна було використати у будь-який момент, розігравши так звану «національну карту», і пересварити народи за ще римським принципом «розділяй і володарюй». Карта ця була в руках Центру, як головного «банкомета». Але поки діяла у нас досить сильна тоталітарна централізована влада, то всі пристрасті штучно стримувалися, і про прояви невдоволення в цьому регіоні ми, жителі інших республік, простонапросто не знали. А невдоволення нагромаджувалося разом з багатьма проблемами, що дедалі загострювалися і, так би мовити, тільки чекали свого часу.

Перебудова спричинила процеси національного відродження як однієї з форм звільнення від тоталітаризму. І Нагірний Карабах не став винятком. У лютому 1988 року на сесії обласної Ради НКАО було прийнято рішення про включення автономної області до складу Вірменії. Депутати виходили з права націй на самовизначення і, в принципі, їхнє рішення не суперечило нашій Конституції. Як розвивалися події далі — відомо всім. Гостро і болісно, з кров'ю невинних громадян, різнею з обох сторін. У тому ж лютому 1988 року почався вірменський погром у Сумгаїті, далі потягся кривавий ланцюг подій, який і призвів уже до збройних сутичок вірмен та азербайджанців. Сьогодні це вже військові дії, в яких гинуть діти, старі, жінки. З'явилися тисячі біженців.

Але паралельно з цими процесами піднялася хвиля демократичного відродження в обох республіках. В Азербайджані воно закінчилося січневою трагедією 1990 року. У Вірменії ж у вересні минулого року на парламентських виборах перемогу здобули нові демократичні сили на чолі з Левоном Тер-Петросяном. І ситуація, це визнають усі спостерігачі, у Вірменії тоді більш-менш стабілізувалася. Але залишалася «нагірно-карабахська пухлина», і розв'язати цю проблему демократи Вірменії не змогли. Бо статися це могло тільки на взаємовигідній основі між керівниками обох республік.

І починаючи з квітня цього року знову полилася кров. Із засобів масової інформації нам було відомо, що буцімто виконується президентський указ про роззброєння бойовиків обох республік, але все-таки деякі обставини залишилися незрозумілими. Щоб побачити все на власні очі, ми й полетіли до Вірменії.

За час візиту у нас було багато зустрічей з керівництвом Вірменії, з місцевими жителями, військовими, і нам вдалося чимало побачити. У перший день ми зустрілися з Левоном Тер-Петросяном, з депутатами парламенту. На думку керівника Вірменії, головна небезпека в регіоні — це використання армії. Незабаром у цьому переконалися і ми. За допомогою виконуючого обов'язки міністра внутрішніх справ Вірменії колишнього вчителя середньої школи Ашота Манучаряна побували у тих прикордонних селах, про які тоді багато писали. Тут хочеться зупинитися на такій деталі: Ашот Манучарян, віддаючи в наше розпорядження вертоліт, попередив, що гарантувати безпеку він нам не зможе. Перед нами обстріляли делегацію російських парламентаріїв, коли вони теж облітали прикордонні села...

Але іншої можливості у нас не було, і ми полетіли до міста Алаверді, а вже звідти шістдесят кілометрів доїхали на автомобілях до кордону, до сумно відомого села Воскепар. Там незадовго до цього, 6 травня (ми приїхали 11 травня), о пів на шосту ранку із засідки було впритул розстріляно автобус з вірменськими міліціонерами, які їхали з райцентру Ноємберяна до Воскепара, щоб змінити пости. Стріляли в сонних людей, які нічого не підозрювали. На місці загинуло 14 чоловік, кількох взято заложниками. Ми бачили цей автобус, увесь зрешечений кулями. Гільзи валялися буквально в десяти метрах за каменями, де й була засідка. А на тій вузькій гірській дорозі сховатися було ніде...

Навкруги були зруйновані села. Як вірменські, так і азербайджанські, хоча ми й не були в Азербайджані, але все й так було видно. Нищили села не тільки із землі, а й з вертольотів.

Вірменська сторона ознайомила нас із документами, які підтверджують участь у подіях регулярних частин Збройних Сил і Міністерства внутрішніх справ Союзу. Діяли вони з боку Азербайджану. І трагедія ще й у тому, що в тих підрозділах служать наші хлопці з України. Всупереч нашій постанові від 30 липня минулого року...

Наступного дня, 12 травня, уже в Єревані ми зустрілися з генерал-лейтенантом Миколою Піщевим, полковником Віктором Макарихіним, командуючим полку Міністерства внутрішніх справ, який діє на кордоні. Так-от, генерал і розповів нам, що участі в подіях не бере з осені минулого року, а з лютого цього року повністю відведена з прикордоння з боку Вірменії і сьогодні охороняє дорогу, яка веде з Азербайджану до Нахічевані. Полк МВС 2 травня теж залишив свої пости на кордоні і відійшов до Єревана. Полковник Макарихін розповів, що справді, коли вони відходили від кордону, їх оточили вірменські бойовики з жінками й дітьми і взяли заложниками. І тільки втручання командуючого внутрішніми військами МВС СРСР генерал-полковника Ю. Шаталіна, який попередив вірменську сторону, що в разі утримання міліціонерів буде заарештовано співробітників вірменських представництв у Ростові-на-Дону, Тбілісі й Москві, заложників звільнили. Так було. І хоч я проти захвату заложників, але вірмен, як на мене, теж можна зрозуміти. Адже вони побачили, що міліція кидає кордон і жителі залишаються беззахисними перед збройними угрупованнями з боку Азербайджану.

Піщев і Макарихін у розмові з нами теж неодноразово підкреслили, що, на їхню думку, ні війська, ні міліція не можуть брати участі у військових діях і що в них ділові й нормальні відносини з МВС Вірменії. Але ж, за свідченням і вірмен, і Піщева, з боку Азербайджану діє регулярна армія, бере участь у депортації вірмен з Азербайджану до Вірменії та інших республік Союзу. Яскравий приклад — це ті два теж відомі села Геташен і Мартунашен, які були оточені військами та ЗМОПом і з яких вивезли вірмен під виглядом бойовиків. І найстрашніше, повторюю, те, що участь у цих подіях бере армія Союзу. Саме це й спричиняє антиармійські настрої у вірмен. І антиросійські, а оскільки серед солдат є й українці, то й антиукраїнські. Та й Піщев сказав нам, що серед особового складу близько десяти відсотків українців. Макарихін теж повідомив, що в його полку є навіть солдати осіннього призову минулого року. І це після нашої, знову повторюю, постанови про заборону солдатам з України служити в так званих «гарячих точках».

Отже, перший висновок, до якого ми дійшли у Вірменії, — регулярна армія не може брати участі в міжнаціональних конфліктах на боці жодної із сторін. І тим більше — використовуватись однією стороною.

Ще з розмов з Л. Тер-Петросяном ми дізналися, що Вірменія пішла заради розв'язання конфлікту на значний компроміс. По-перше, ще в лютому цього року керівництво Вірменії звернулося до Азербайджану і Президента М. Горбачова з пропозицією встановити мораторій на всі рішення щодо Карабаху починаючи з лютого 1988 року. Тобто вірменська сторона визнала статус-кво НКАО в складі Азербайджану. По-друге, вірмени запропонували відновити Радянську владу в НКАО, провести там нові вибори (термін повноважень старої обласної Ради вже закінчився) і вже за Радянської влади провести переговори про статус НКАО, можливо, про підвищення його до рівня автономної республіки в складі Азербайджану. І, на мій погляд, це розумні пропозиції, що заслуговують на підтримку. На жаль, питання ці сьогодні не розв'язуються. І зволікання штучне.

Багато відзначили ми й факторів дезинформації з боку засобів масової інформації. Наприклад, навіть того дня, коли ми повернулися з Воскепару і в аеропорту дивилися програму «Час», то почули коментар, зовсім протилежний тому, що ми побачили на власні очі. Говорилося, що в бойовиків захоплено 140 одиниць зброї, але чия це зброя, не говорилося. А то була зброя законної вірменської міліції, яку розброїли солдати. І було там усього штук двадцять гвинтівок, і до бойовиків вони ніякого відношення не мали...

Дуже гостро стоїть у тому регіоні проблема заложників. Солдати з азербайджанської сторони захоплюють мирних жителів, міліціонерів, лікарів, журналістів, навіть іноземних, і ніхто або не знає нічого про їхню подальшу долю, або заложників обмінюють на зброю. Йде справжній людський торг: одна людина за одну гвинтівку. Це — неприпустимо з жодної точки зору. До цього висновку делегація прийшла одностайно.

А ще особисто я зрозумів, що руками Збройних Сил, міліції Союзу ведеться війна проти молодої демократичної Вірменії, яка твердо проголосила свій курс на незалежність від Союзу. Це видно і з продовольчої блокади Вірменії. Оскільки в магазинах порожньо, один кілограм масла на ринку коштує 150 карбованців, м'яса — 25 карбованців, одне яйце — карбованець. І знову під виглядом міжнаціонального конфлікту продовжується стара політика...

Тому наша делегація, звітуючи перед Президією Верховної Ради УРСР, закликала припинити цю братовбивчу війну між двома народами, заборонити участь армій в конфлікті, а нашому урядові зробити все, щоб повернути наших хлопців на Україну. А ще всім нам треба зробити належні висновки з подій у тому регіоні і не допускати проведення старої політики шляхом провокування міжнаціональних конфліктів. А саме для цього й треба знати правду.

Олександр ПІСКУН,
народний депутат України, член Комісії Верховної Ради з питань державного суверенітету, міжнаціональних і міжреспубліканських відносин.

Робота на цегельному заводі в чотири зміни. Доводиться мати справу з високою температурою, великими фізичними навантаженнями. Та не завжди така напруженість і віддача компенсуються високими заробітками. А працювати потрібно. Зацікавити робітника — теж. Як і чим саме? Ще донедавна на ці і подібні запитання ніхто не знаходив відповіді. Тому люди приходили і досить швидко залишали підприємство.

У пошуках оптимального варіанту організації виробництва директор заводу Анатолій Смажелюк зустрівся з головою Тростянецької райради Миколою Чумаком. Ось тоді чи не вперше й вирішили потурбуватися про укладення прямих договорів. В чому їх суть і що конкретно це дало Ладижинському заводові силікатної цегли?

«ДОГОВІРНА» ЦЕГЛА

— Раніше, — розповідає Анатолій Смажелюк, — мали певний план поставки продукції. Виконували його. Цегла йшла в Київську, Одеську, Кіровоградську, Чернівецьку і, звичайно, Вінницьку області. Однак тепер не всім відпускаємо будівельний матеріал, про дефіцит якого годі й говорити. Продаємо лише тим господарствам, які уклали з нами прямі договори.

Першими договірниками стали колгоспи імені Леніна та «Перемога». За цеглу постачають вони підприємству сільськогосподарську продукцію. Тепер робітники мають м'ясо, борошно, гречку, птицю та інші необхідні продтовари. Щоквартально на заводі влаштовується промторгівля. З початку року робітникам підприємства вже реалізовано 150 пральних машин (всього на підприємстві працюють 530 чоловік). Нинішній директор, який обіймає цю посаду всього третій рік (він обраний на загальних зборах трудовим колективом), прекрасно розуміє, що заводові потрібна насамперед жорстка дисципліна. Ось чому з деякими робітниками довелося недавно розпрощатися: вони порушували трудову дисципліну.

Щороку завод виробляє і реалізує 102 мільйони штук цегли. Норма ж, яка передбачена технологією, — 100 мільйонів штук. Виробництво надлишку позначається на якості, але переконати в цьому вище начальство важкувато. Можливо, ситуація дещо зміниться, якщо до кінця року буде введено в дію шосту пресову лінію. Тоді виробничі потужності сягнуть 120 мільйонів штук цегли.

Але найбільше хвилює інша проблема. Сьогодні дефіцит силікатної цегли по області становить 80—85 мільйонів штук. Такий потужний трест, як «Вінницяпромбуд», щороку забирає з Ладижина 35 мільйонів штук. Решта йде в інші області, частково — індивідуальним замовникам. Але хіба не парадокс: мати свій завод і не мати цегли? Причому не будь-якої, а дуже хорошої якості: підприємство проектували польські будівельники, всі основні робочі лінії працюють тут на сучасному імпортному обладнанні. Чому ж так?

Над заводом багато начальників: республіканського галузевого рівня, асоціацій і концернів, які диктують, куди і скільки продукції потрібно розподіляти. А ще й обласне начальство прагне ті самі функції розподілювача виконувати. Кого слухати?

— Очевидно, — розмірковує Анатолій Смажелюк, — якщо підприємство розташоване на території якогось певного регіону, то пріоритетна роль у питанні розподілу має все-таки належати місцевим Радам. Ми повинні задовольнити насамперед свої потреби, а потім уже думати про когось. Даруйте, коли хтось мої думки трактуватиме, як виробничий егоїзм. Це не так.

Керівник має рацію. Хіба можна, наприклад, звинувачувати адміністрацію підприємства в егоїзмі, якщо вона з такою ж продуманістю і навіть педантичністю продовжує піклуватися про своїх робітників. Для них споруджується 80-квартирний дім і 40-квартирна «малосімейка». Це дає відповідний ефект. Сюди почали приходити висококваліфіковані спеціалісти з вищою і середньою спеціальною освітою. Робітники, які трудяться тут, задоволені умовами праці: всюди чистота, основні виробничі процеси механізовано.

Валерій ПОЕТИЧНИЙ.
Ладижин
Вінницької області.

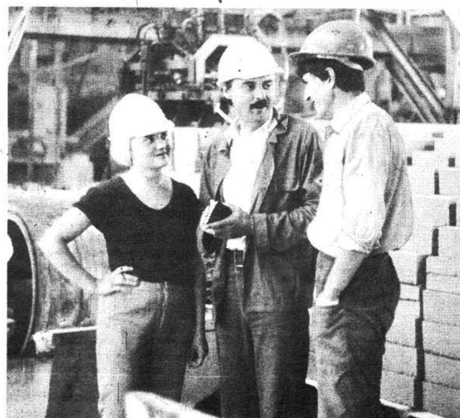

На фото: в цеху готової продукції Ладижинського заводу силікатної цегли; кращі робітники цеху головного корпусу Олена Майорова, Сергій Косенков розмовляють з начальником цеху (в центрі) Іваном Слободянюком.

Фото Валентина ХОМЛАКА.

Два дні працював у Дніпропетровську пленум ЦК профспілки працівників металургійної і гірничовидобувної промисловості республіки. Питання, навколо яких точилися дискусії,— робота підприємств, існування самих металургів в умовах майбутнього ринку. Разюче змінився лексикон ораторів. Часто лунали вислови на зразок «вести боротьбу», «відстоювати свої права та завоювання», «плацдарм для нового наступу» аж до «рішуче демонструвати урядові свою силу».

«ВОНИ ПІДУТЬ ІНШИМ ШЛЯХОМ...»

Цікаве відбувалося і поза залом, у якому працював пленум. До Дніпропетровська прибули з Москви голова Федерації профспілок гірничо-металургійної промисловості СРСР Микола Карнаух та його заступник Євген Усов, голови профспілок галузі Російської Федерації, Таджикистану та Азербайджану. З якою метою? А щоб порадитись, як далі бути. Журналістів попереджали, що можливий навіть варіант надання профспілковим комітетам повноважень страйкових...

Поспішаю заспокоїти: до цього не дійшло.

— Ми вже пішли іншим шляхом,— пояснив Микола Карнаух.

Справді, металурги не страйкували. Хоч претензій у них набереться не менше, ніж у шахтарів. Маю на увазі — суто економічних. Тож не випадково і в людей вогненної професії терпіння виявилося аж ніяк не вогнетривким, а нерви — не кремінними. З перших днів цього року протести та обурення почали загрозливо наростати і на металургійних заводах. Пригадайте лишень газетні публікації січня—лютого, в яких ішлося про «витівку» з оптовими цінами, котра переполовинила прибутки. На соціальні потреби трудовим колективам залишилися жалюгідні копійки.

Металурги, коротше, забили на сполох: їхні підприємства, їхнє особисте благополуччя на грані краху. Потім повторні шахтарські страйки геть підкосили галузь, а деякі, скажемо так, незбагненні заходи уряду і президентські укази — спокій та витримку людей.

Так-от, профспілки металургів не вичікували. Наприклад, у березні провели єдиний день колективних вимог. Це були мітинги, збори. На Україні профспілка металургів, нагадаю, добилася зустрічі з Прем'єр-міністром В. Фокіним. Вона, до речі, підказала трудівникам галузі всієї країни, що «назрілі й пекучі проблеми можна вирішувати мирним шляхом — за столом переговорів». І під егідою Федерації профспілок гірничо-металургійної промисловості СРСР було підготовлено пакет вимог до Кабінету міністрів СРСР. Назву лише два пункти цих вимог: негайно підвоїти заробітну плату і дозволити підприємствам свою продукцію збувати за вільними цінами.

Уряд довго удавав, що не чує стуку в двері, і лише 20 травня профспілкові ватажки «пробилися» до кабінету В. Павлова. Пишу «ніби пообіцяв» допомогти, бо підтвердження цього факту ще не довелося зустрічати. Та це профспілкові лідери сприйняли за першу перемогу, яка має прислужитися зростанню їх авторитету. До речі, лідер української профспілки Микола Мінченко настроєний рішучіше: твердить, що домовленості, досягнуті під час зустрічі з Фокіним, ніхто в республіці не квапиться виконувати. Відтак уже незабаром у «діло можуть піти» виняткові «методи боротьби».

Тут і треба повернутися до дискусії, що відбулася на пленумі. Знову-таки вона була пересипана новими термінами: «ціна робочої сили», «ринок праці», «наймач», «наймит», «роздержавлення», «приватизація»... Навіть улаштували щось подібне до лекційних годин, аби розтлумачити присутнім сенс нових явищ і процесів. Підкреслю — нових. Бо тими, які були раніше, жити далі неможливо.

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровськ.

ЩОБ НЕ ПОТРАПИТИ В АТОМНИЙ «КАЗАН»...

Єдине місце на Україні, де можна, як кажуть, «живцем» побачити «вугільну нафту» — академічний Інститут фізико-органічної хімії і вуглехімії, розташований у Донецьку. Саме про неї і розповідає в інтерв'ю з нашим власним кореспондентом керівник групи гідрогенізації вугілля О. ОСИПОВ.

— Взагалі в технології виробництва рідкого палива з вугілля нічого нового, надзвичайного немає. Ще до початку другої світової війни практично всі літаки гітлерівської Німеччини літали на пальному, виробленому з кам'яного і навіть бурого вугілля. Сьогодні лідером у даній галузі є Південно-Африканська Республіка, де лише чотири комбінати дають до 6 мільйонів рідкого палива на рік. У 70-ті роки, наположені першою енергетичною кризою, виділили мільйони доларів на розробку власних технологій і Сполучені Штати. Зараз ці технології лежать про запас — на випадок чергового конфлікту в нафтовидобувних регіонах.

— У донецькому інституті діє, і вже не перший рік, дослідна установка. Але потужність її досить низька. Чому ж цей напрям ще не дістав у нас розвитку?

— Причин декілька. Сьогодні нафта і нафтопродукти ще відносно дешеві. Але ж не завжди так буде. Уже зараз автолюбителям пропонують «комерційний» бензин вартістю 1—1,2 карбованця за літр. Так ось, попередні розрахунки дають нам підстави стверджувати, що «вугільна нафта» обійдеться не дорожче. Сьогодні наші дослідження досягли вже тієї фази, коли необхідно споруджувати дослідно-промислові модулі. А це вже «кругленька» сума — мільйони карбованців.

— Отож — дороговизна?

— Зрозуміло, років десять тому проблем з цього питання виникло б менше. Протягуй собі зливальну трубу до сусідньої річки чи ставка, зводь димар аж до хмар — і реалізуй задумане. Сьогодні подібне ставлення до екології «не проходить». Ми обіцяємо замкнутий цикл виробництва — супутні горючий газ, сірка, аміак — усе це дуже цінні продукти.

— Ну, а як із сировинною базою? В умовах проголошення державного суверенітету України це питання дуже важливе, адже в першу чергу будемо орієнтуватися на власні сили й ресурси.

— Сировинна база республіки відмінна. Тільки розвідані родовища Північного Донбасу становлять 8 мільярдів тонн вугілля. Спалювати його на теплових електростанціях не можна — великий вміст сірки. А ось для гідрогенізації це вугілля ідеальне. Окрім того, є ще «солоне» вугілля Західного Донбасу. Не слід скидати з рахунку і Львівсько-Волинський басейн. Це — компенсація за майже повну відсутність нафтових запасів на Україні. Треба лише розумно розпорядитися...

КОМЕНТАР КОРЕСПОНДЕНТА

Так, нафти, як, до речі, й газу, на Україні обмаль. Та й енергетичного вугілля, що використовується на теплових станціях, з року в рік меншає. Ось і виходить, коли ніхто, окрім Олександра Осипова та його колег-науковців, не подумає сьогодні про резервні джерела, то завтра нам дійсно нічого не залишиться, за винятком нових атомних «казанів». Дехто повчально так і стверджує: немає, мовляв, в атомних електростанцій на українській землі альтернативи. Особисто я таким категоричним викладам не йму віри. У зворотному переконують практичні результати в деяких зарубіжних країнах і — головне — творча робота донецьких науковців.

Інтерв'ю взяв Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

Експрес-новини

Президент СРСР Горбачов учора продовжив консультації з лідерами семи індустріальних країн світу. Перед тим у Лондоні був оголошений план великомасштабної допомоги економічним реформам у Радянському Союзі, який складається з шести пунктів. СРСР надається право бути асоційованим членом Міжнародного валютного фонду і Всесвітнього банку. П'ять інших пунктів передбачають широку підтримку експертів, технічну допомогу, сприяння в галузях транспорту, ядерної енергетики, розподілу продовольства та конверсії. В плані йдеться про надання можливості радянським товарам виходу на міжнародні ринки. Щороку радянське керівництво буде зустрічатись з черговим головуючим «великої сімки».

На зустрічі в Лондоні Горбачов докладно розповів про відносини між республіками, в тому числі й з тими, які не мають наміру підписувати Союзний договір.

* * *

Президенти СРСР і США оголосили, що погоджуються з усіма пунктами Договору про скорочення стратегічних озброєнь, робота над яким велася 9 років. Учора досягнуто принципової згоди з усіх суперечливих питань. Завдяки прогресу на переговорах стосовно цього договору повідомлено, що зустріч Буша і Горбачова на найвищому рівні відбудеться 30—31 липня.

* * *

Голова Президії Югославії Месич намагається втретє скликати зустріч керівників республік. Месич заявив, що віддасть наказ федеральним військам повернутися в місця розташування. Президент Хорватії Туджман зустрівся з канцлером ФРН Колем і міністром закордонних справ ФРН Геншером.

* * *

Розпочався візит президента США в Грецію і Туреччину. Вперше за останні 30 років американський президент відвідує ці країни. Очікується, що Буш обговорюватиме з керівниками Греції та Туреччини кіпрську проблему.

Нащ прес-клуб

Після проголошення Якутією суверенітету її лідери заходилися шукати друзів за кордоном. Один з ключів до «західних дверей» — діаманти і зв'язки з корпорацією «Де Бірс». Прагнення Якутії самостійно розпоряджатися багатими природними ресурсами і невирішеність питання про те, хто повинен займатися цим згідно із законом, непокоять російське керівництво. В такій ситуації тільки-но обраний президент Росії може позбутися «не тільки діамантів у своїй короні, а й значної частини самої корони».

«Обсервер» (Великобританія).

* * *

Президент на рибалці в ці дні в океані, але, як і рік тому, його увага частково відволікається подіями в районі Перської затоки. Хусейн знову взявся за старі штучки під оплески підданих, створюючи головний біль для адміністрації США і ООН, порушуючи дані обіцянки і блокуючи доступ інспекторам на військові об'єкти, з яких, вірогідно, вивозилися матеріали для створення ядерної зброї. Буш виступив із засудженням цього інциденту, вживаючи ті ж самі вирази, що й відразу після вторгнення Іраку в Кувейт. Президент не уточнив, яких заходів уживатимуть США у відповідь, але було зрозуміло, що і йому ситуація здається аналогічною тій, яка склалася після агресії проти Кувейту. Найвищі представники адміністрації не виключають ніяких відповідних заходів, навіть застосування сили.

«Тайм» (США).

ВОНИ НЕ ЗАБУВАЮТЬ ЗЕМЛЮ СВОЇХ ПРЕДКІВ

У зв'язку із 100-річчям першого поселення українців у Канаді до Києва завітала група канадців українського походження. Подорож було влаштовано товариством «Україна». Канадські гості перед тим відвідали західні області республіки, побували в таких містах, як Львів, Тернопіль, Івано-Франківськ, Чернівці та інших. Багато з них зустрілися зі своїми родичами, побачили на власні очі землю своїх предків. Гості вшанували пам'ять перших двох українських поселенців у Канаді. Частку землі з їх могил було привезено на їх батьківщину до села Небилова як символ єдності українців Канади зі своїми земляками. Сьогодні в Канаді біля мільйона громадян українського походження — це третє, четверте і навіть п'яте покоління перших переселенців. Ці люди добре пам'ятають свої коріння, хоч нині вони вже стали часткою канадського суспільства. Взагалі наша нація зробила вагомий внесок у життя Канади. Чимало міністрів та інших співробітників урядових установ країни мають українське походження, серед них і генерал-губернатор Канади Р. Гнатишин.

Розповісти про візит гостей ми попросили виконавчого директора Робітничого запомогового товариства в Канаді, одного з керівників туру «Спадщина» З. Николишина.

— Така подорож канадців українського походження на землю своїх предків не є першою. У 1981 та 1986 роках проводилися аналогічні тури, але цей має особливе значення, бо пов'язаний зі 100-річчям першого поселення українців у Канаді.

— І якою ви побачили нашу Україну!

— Я лишився дуже задоволеним, відвідавши свою родину та родину моєї жінки. І, взагалі, пересвідчився в тому, що в республіці відбуваються великі зміни. Я вважаю, що Україна вже давно повинна була мати суверенність. Її першим проявом можна назвати те, що 30 років тому, коли я був тут, мало хто в Києві розмовляв українською мовою, а сьогодні ми чуємо її значно частіше. Але роботи ще дуже багато: треба і школи будувати українські, і знайти свою історію. Таку, якою вона була насправді. Необхідно об'єктивно ставитися до минувщини. Я впевнений, що ви повинні залишатись у складі СРСР, але тільки на засадах дійсного суверенітету.

Своїми враженнями про подорож та думкою про загальну ситуацію в республіці з нами поділився редактор української канадської газети «Життя і слово» М. Гринчишин.

— На Україну нас приїхало 160 чоловік, це люди із середнім віком близько 50 років. Усі ми дуже глибоко відчуваємо свою причетність до української землі, до долі республіки, бо це та земля, з якої перші українці приїхали до Канади, тут наші коріння. Ми щиро вдячні вам за зустріч, за можливість побачити цей прекрасний і багатий край, відчути доброту й відвертість його людей.

Але ми пересвідчилися й у тому, що тут існує досить багато невирішених проблем. Хіба Україна повинна жити в таких тяжких умовах? Я вважаю, що виною тому відчутні наслідки сталінських часів. Усі ми від щирого серця підтримуємо Декларацію про державний суверенітет України. Ми досконало знайомі з цим документом і впевнені, що це саме той шлях, йдучи яким наш народ зможе розв'язати свої численні проблеми. Це свідчить про розумну політику та здоровий глузд людей, які хочуть добра Україні і тому прийняли таку Декларацію. Ми бажаємо, щоб вона увійшла в життя якомога скоріше і щоб цим шляхом республіка здобула свою дійсну суверенність. Щоб Україна сама вирішувала питання про розвиток економіки, національне відродження, культуру, мистецтво. Ми вважаємо, що через демократизацію, через мудру політику участі всіх демократичних сил, незалежно від напрямів, можна дійти до України як суверенної держави і будувати краще, щасливе життя для свого народу. Отже, зичимо народові України тільки добра, щоб він знайшов спокій, ми віримо в нього і впевнені, що він має сили в цю тяжку годину знайти вихід з нинішнього становища.

Артем ПРОХОРЕНКО,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Погляд

АЛЕ... З РОЗЗЯВЛЕНИМИ РОТАМИ

Ще недавно у Болгарії про порожні крамниці говорили як про ознаку глибокої кризи суспільства, яка надовго охопила й економіку. Та протягом останніх півроку різкі реформаторські дії уряду спричинили великі зміни на прилавках магазинів: купиш все, чого душа забажає. Та з дивовижним товарним наповненням болгари відчули вплив шалених цін, які «громили» сімейний бюджет, як вітер паперові кораблики. Особливо «пекельними» стали ціни на продовольчі товари — все подорожчало у 8—10 раз.

Отож приходять на згадку слова одного чоловіка, який повернувся недавно з Італії й розповідав: «Ходили ми без гроша в кишені, але... з роззявленими ротами».

Фото ТАРС.

Інформ-шоу

СНІД У РУКАХ ГРАБІЖНИКА

Не встиг італієць Еммануель де Сандо покинути датську тюрму, де він «відсидів» чотири роки за пограбування банку, як його знову потягло на старе. Цього разу у Фінляндії. «Гастролюючи» в цій північній країні, він «виставив» на 100 тисяч марок два тамтешні банки. Але третя спроба була невдалою — знову три з половиною роки ув'язнення.

Цікаво, що в арсеналі грабіжника, крім пістолета, наручників, електрокийка, ізоляційної стрічки, щоб заліплювати рота жертвам був ще один вид «зброї» — шприц з приклеєним папірцем, на якому фінською мовою було написано: «Рідина з вірусом СНІДу».

СТИМУЛЮЮЧІ ЗАХОДИ ДЛЯ ЗАКОНОДАВЦІВ

Нещодавно група перуанських сенаторів відмовилася від одержання грошової компенсації, яку виділила верхня палата конгресу для купівлі підручників та шкільної форми дітям законодавців.

У самому факті компенсації немає нічого надзвичайного. Подібні виплати дуже поширені в Перу. Але в цьому випадку здивувала сума — близько 900 доларів, бо її можна порівняти з річним окладом середнього чиновника.

Проти рішення про відшкодування шкільних витрат виступили майже всі фракції. А один із сенаторів навіть запропонував не оплачувати роботу законодавців під час надзвичайних сесій, щоб стимулювати їх вирішувати всі питання під час чергових засідань. Проте цю ініціативу було зустрінуто без особливого ентузіазму.

ТЮРЕМНИЙ ДИПЛОМ

У цьому році багато в'язнів у тюрмах Пекіна та провінції Шандунь одержали дипломи закінчення середніх навчальних закладів. А 47 з них тепер мають можливість, за умови вдалого складення іспитів, продовжити навчання на філологічному чи математичному факультеті вузів, благо, часу їм не бракує.

Головною метою таких шкіл є боротьба з неписемністю, а також перевиховання в'язнів та підготовка корисних для суспільства людей.

БЕРЕЖІТЬ НОСОРОГІВ

Сьогодні перед Зімбабве постає серйозна проблема — збут значних запасів рогів носорога, конфіскованих у браконьєрів. Цьому перешкоджає заборона на торгівлю дорогим товаром. Уряд країни вимагає скасувати цю заборону з метою використання одержаних коштів для розвитку парків і заповідників.

На світовому ринку вартість одного кілограма рогів досягає 60 тисяч доларів. Такий попит пояснюється їх використанням у народній медицині у вигляді порошку. Цей продукт вважається унікальним засобом лікування імпотенції.

ДОВГА КЛАДКА ЧЕРЕЗ ФРОНТИ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Отака розмова недавно вийшла у мене з батьком, колишнім колгоспником колгоспу імені Б. Хмельницького. Опісля були відрядження на жнива, де зрозумів — битви й аврали це друге «Я» агонізуючої Системи. Але ж для України хліб — серйозна підмога суверенітету, всіх наших зв'язків із сусідами. І ще. Більшість наших колгоспів павловськими цінами поставлена на коліна. А фермери не пройшли (через обставини, що склалися). І все ж із цього тупика є вихід. Скажімо, голова колгоспу з Одещини Андрій Дикусар уже давно перетворив господарство на асоціацію кооперативів із своїм банком, акціями, фермерами. Хоч ця «манна» не впала з небес на голову Дикусара. За нього виступили «Известия», сам виступав у Кремлі. І діло пішло! До речі, як і в дніпропетровського голови Володимира Верховського.

— Розумієш, навіть оцей наш дикий ринок нам не страшний. Ми вже два роки вчимося «плавати», цебто працювати і мислити, за ринковими категоріями, — розмірковував він на одній із наших київських зустрічей.

Упевнений, що саме такі люди робитимуть найближчим часом погоду на селі. Від них чимало залежатиме, коли ж нарешті скінчиться довга кладка через жниві фронти.

Віктор КОСАРЧУК.

На фото: жнива в Рокитнянському районі на Київщині.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

СОЮЗ НЕПОРУШНИЙ?..

Під керівництвом Комуністичної партії створеної великим Леніним, Радянський Союз перетворився в могутню індустріально-колгоспну державу, в соціалістичну багатонаціональну країну — велику співдружність братніх народів. Соціалістичний лад створив умови для небаченого розквіту науки і мистецтва, зробив непохитне піднесення добробуту трудящих.

Виконуючи заповіт Леніна, народи СРСР упевнено йдуть переможним шляхом побудови комуністичного суспільства. Радянський Союз очолює великий табір соціалістичних країн. Він є маяком для всього прогресивного людства в його боротьбі за мир, демократію і соціалізм.

Велика Радянська Енциклопедія, друге видання, 1957 рік.

Йосип Сталін:

— Російські царі зробили багато поганого. Вони грабували і закабалювали народ. Але вони зробили одну добру справу: зібрали величезну державу — до Камчатки. Ми одержали у спадок цю державу. І вперше ми, більшовики, згуртувалися і зміцнили цю державу як єдину, неділиму державу, не в інтересах поміщиків і капіталістів, а на користь трудящих, усіх великих народів, які населяють цю державу. Ми об'єднали державу таким чином, що кожна частина її, яка була б відірвана від загальної соціалістичної держави, не тільки завдала б шкоди останній, але й не змогла б існувати самостійно і неминуче потрапила б у чужу кабалу. Тому кожен, хто намагається зруйнувати цю єдність соціалістичної держави, хто прагне до від'єднання від неї окремої частини і національності, він ворог, запеклий ворог держави, народів СРСР.

Кожного, хто своїми діями і помислами, так, і помислами, посягає на єдність соціалістичної держави, нещадно будемо знищувати.

Станіслав ГУРЕНКО,
народний депутат УРСР:

— Питання про те, бути чи не бути Україні в Союзі суверенних держав, перед нами сьогодні не стоїть. Переконливу і однозначну відповідь на нього дав народ України під час всесоюзного референдуму та республіканського опитування. І кожен, хто нині на мітингах, у засобах масової інформації та в залі сесії Верховної Ради виступає проти республіки в Союзі, хто просторікує про «колоніальний статус» України, про збереження «імперії», той, на мою думку, не просто ігнорує волю народу, а й прагне нав'язати народу рішення, яке не має нічого спільного з його життєвими інтересами.

Іван ДРАЧ,
народний депутат УРСР:

— Хоч би скільки не перебудовувався м'ясокомбінат, він залишається м'ясокомбінатом. Удосконалення технології може полегшити працю «персоналу» чи його «колективного керівництва», вивести його на міжнародний ринок, збільшити прибутки навіть може «гуманізований» варварський забій, але народ, який не може стати в обороні власних прав, завжди залишається сировиною для цього комбінату. Кому в СРСР чи й у цілому світі таке порівняння здається занадто різким, доведеться йому пройти випробування на свою джентльменську чи академічну врівноваженість; відстукати-відрахувати аукціонним молотком кожен мільйон замордованих громадян СРСР, і зокрема УРСР, примовляючи: «Хто більше?».

Володимир ГРАБІН,
народний депутат УРСР:

— Я не розумію деяких демократів та їхніх вождів, котрі підбурюють людей і виголошують гасла «Союзному договору — ні». Якщо це демократія, то це жахливо, на мій погляд. Вважаю, що не можна так нехтувати волевиявленням і бажанням тих, хто нас обрав.

Микола ПЕТРУШЕНКО,
народний депутат СРСР:

— Ці люди граються з вогнем, сидячи на діжці з порохом. Відомо, чим закінчувалася мітингова стихія — шибеницями перед приміщеннями, вогнищами з людських тіл... І не де-небудь в іншій країні, на іншій планеті розташовані Алма-Ата, Вільнюс, Баку, Фергана або Цхінвалі. Отже, інакше, ніж провокаторами, я не можу назвати цих якуниних, афанасьєвих, поповиx. Їм потрібна кров.

Левко ЛУК'ЯНЕНКО,
народний депутат УРСР:

— За самостійну Україну боролися і будемо боротися незалежно від ставлення до цієї ідеї українських комуністів. Але нерозумно було б відсахнути їхню пропозицію про співпрацю, коли ця співпраця спрямована проти давнього зовнішнього ворога України.

Євген КОГАН,
народний депутат СРСР:

— Якщо подивитися на Союзний договір у тому вигляді, в якому його одержали (до речі, досі невідомо, чия це була ініціатива, що, як завжди, дійшла до нас згори), то його можна назвати просто протоколом угоди удільних князів про поділ держави на удільні князівства. Іншої характеристики я просто не знаходжу.

Микола БАГРОВ,
народний депутат УРСР:

— Воля народу України з питання, бути чи не бути Союзу і на яких принципах Україна має входити до складу Союзу, висловлена на референдумі й опитуванні.

Але, чесно кажучи, дивно було чути, коли хтось, намагаючись продемонструвати свої юридичні пізнання, стверджував, що народ під час референдуму висловився не за єдиний Союз, а за Союз держав. Не треба те, чого бажаєш, видавати за дійсність. Крим як автономна республіка підписуватиме Союзний договір у складі делегації України.

Володимир ПИЛИПЧУК,
народний депутат УРСР:

— В основу Договору покладено принципи федерації, а в назві сказано: Союз суверенних держав. Це — антиподи. Кожна республіка є державою, а їхній союз — теж держава. Це — юридичний нонсенс, бо Пилипчук є Пилипчук, і його печінка — це теж Пилипчук.

Юрій БЛОХІН,
народний депутат СРСР:

— Ми вважаємо, що розвал Радянського Союзу призведе, та, власне, вже призвів до економічної катастрофи в усіх республіках, до політичної нестабільності в світі і загрожує непередбачуваними геополітичними наслідками.

Тільки загальносоюзна правова база здатна запобігти тим тенденціям до законотворчості окремих союзних республік, які поступово перетворюють мало не половину їх населення в людей другого сорту.

Микола ЗАЛУДЯК,
народний депутат УРСР:

— Частина народних депутатів України не розуміє, про яку самостійність союзних органів у розв'язанні питань може йти мова, коли вони створюються для реалізації спільних інтересів республік.

Саме Союзний договір повинен передбачати безпосередню і рівноправну участь кожної із суверенних держав в організації управлінських функцій.

Євген АМБАРЦУМОВ,
народний депутат РРФСР:

— Союзний договір навряд чи підпише не тільки Україна, а й Росія. Хоча Єльцин і схиляється до його підписання, демократичний рух має серйозне заперечення щодо деяких основоположних питань. Договір — це певною мірою «кентавр» — сполучення двох несполучних частин: з одного боку, йдеться про Союз суверенних держав, а з другого — значна частина реальної влади залишається в руках Союзу. А Союз непередбачуваний — «куди хочу — туди і повертаю». Останній приклад — ці нові митні правила.

У якій же ситуації опиняється Союз республік? Федерація вже неможлива — ми пройшли цю стадію. Якби Договір був запропонований два-три роки тому, його б із задоволенням підписали всі республіки, навіть Прибалтика. Але сьогодні вже пізно говорити про федерацію. Ми можемо зберегти Союз у реформованому вигляді тільки як конфедерацію.

Степан ХМАРА,
народний депутат УРСР:

— Усіх нас повинна об'єднувати заповідь українських патріотів: здобудемо Українську державу або загинемо в боротьбі за неї! Бо всім нам необхідна ця держава, щоб нормально жити і розвиватися. Задля цієї шляхетної ідеї варто жити, за її здійснення не шкода пожертвувати життям!

Віктор АЛКСНІС,
народний депутат СРСР:

— Увесь «суверенітет» і всі амбіції побудовані сьогодні на піску. Реального суверенітету не добилася жодна республіка: ні Литва, ні Грузія, ні тим більше Казахстан чи Азербайджан. Хоч би як лідери Ландсбергіс, Гамсахурдіа та інші не хотіли реалізувати себе главами суверенних держав, реально зробити це вони не можуть. Економіка їх не відпускає. Їхні надії на те, що вони будуть політично незалежними при збереженні старих економічних відносин — блеф.

Вадим БАКАТІН,
член Ради безпеки:

— Союз не може бути збережений у тому вигляді, в якому був,— у вигляді, нав'язаного зверху. Я вважаю, що процес об'єднання, інтеграції — це природний процес. Коли люди живуть, то вони розуміють, що їм жити разом легше, простіше, зручніше, вільніше.

Але, природно, може відбутись об'єднання тільки на абсолютно добровільних принципах.

Я переконаний, що альтернативи добровільному Союзові все одно немає. Якщо до нього, припустимо, не захочуть увійти Естонія, Латвія, Литва, нехай не входять. Я вважаю, що зовсім не обов'язково, щоб у решти був один стандарт. Хтось може сказати: « Я не погоджуюсь, щоб у нас була спільна міліція». Бог з тобою, нехай у тебе своя міліція, МВС СРСР тобою не займається. Не обов'язкова однотипність. Можуть бути різні ступені свободи. Але зараз уже чітко проглядається, що коли я в цей Союз не входжу, то економічні відносини зі мною будуть зовсім на іншому рівні. І, між іншим, це набагато краще від усіх закликів примусити республіки подумати, чи варто приймати необачні рішення. Люди почнуть думати, а не кричати.

Анатолій ЧЕХОЄВ,
народний депутат СРСР:

— У проекті (Союзного договору. — Ред.) не тільки визнаються декларації про державний суверенітет, які відверто ігнорують нашу державну єдність, але й сказано, що Договір виходить із цих декларацій. Це є відвертим визнанням розвалу країни. Введено розділ про міжнародні права республік, які практично нічим не відрізняють їх від іноземних держав!

Укладання такого договору в такій формі автоматично призведе до розпаду країни. Жодна держава не може існувати, маючи такий мізерний обсяг повноважень. Фактично в цьому Союзному договорі залишилася одна оборона. Так, вибачте, чим ми відрізняємося сьогодні від країн НАТО?

Григорій РЕВЕНКО,
радник Президента СРСР:

— Процес реформування країни дуже складний. Відступ від тоталітарних структур ніколи не буває легким. Так, будуть суперечки, різні точки зору. Але я вважаю, що все це піде тільки на користь Союзу. Всі питання повинні бути ретельно розглянуті, вивчені, зважені. Ми не маємо права щось залишати недоговореним, неузгодженим, на потім. Не можна штучно підганяти процес підписання Договору. Всі мають усвідомити, що Союз створюється не заради інтересів якоїсь групи осіб, а на благо всім республікам, що бажають цей Союз створити.

Іван СИЛАЄВ,
Голова Ради Міністрів РРФСР:

— Росія не збирається виходити із складу Радянського Союзу або розколювати його, а залишиться в оновленому Союзі, заснованому на принципах, що враховують суверенітет республік.

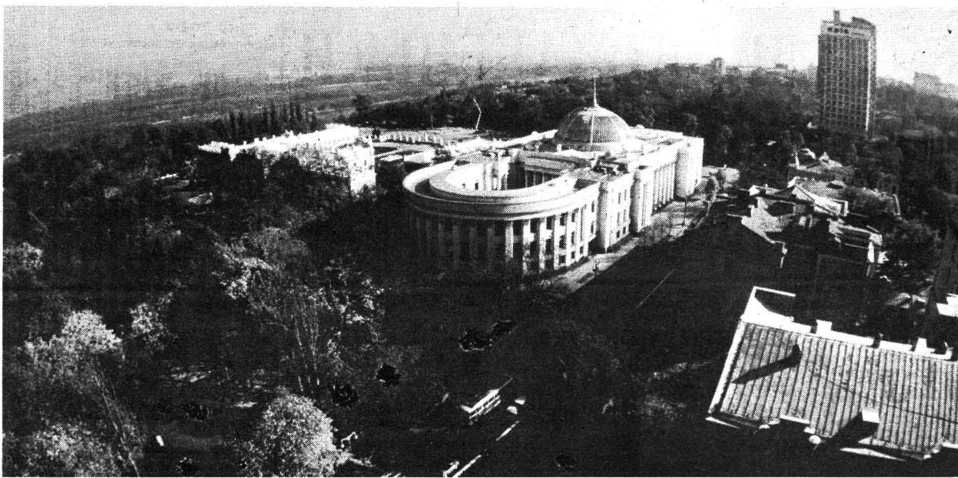

ВЕРХОВНА РАДА ОЧИМА ДВОХ ГАЗЕТ

Завдяки розвитку гласності на сьогодні ми маємо засоби масової інформації, які відображають політичну та світоглядну думку читача, тобто кожний вибирає газету чи журнал за своїм смаком. Затятий прихильник обраної газети може з упевненістю відповісти, чому саме він надає перевагу тому чи іншому друкованому органу, а, по суті, проаналізувати кількісно-якісний склад видання можуть тільки соціологи. Цей метод має назву «контент-аналіз».

На сьогоднішній сторінці «Суспільного барометра» ми ознайомимо вас з результатами контент-аналізу двох видань різного політичного спрямування — «Літературної України» (органу Спілки письменників України) та «Радянської України» (органу ЦК Компартії України).

Для початку трохи статистики.

Аналізувалися номери протягом трьох місяців з 1 жовтня по 31 грудня 1990 року. За цей час було видано 72 номери «Радянської України» і 13 номерів «Літературної України».

Контент-аналізу підлягали не всі матеріали, а тільки ті, що стосувалися висвітлення діяльності Верховної Ради УРСР, а також публікації, в яких висловлювалося ставлення до інциденту з народним депутатом УРСР С. Хмарою.

За одиницю аналізу бралися судження, що прямо стосувалися вищеназваних проблем.

Серед публікацій, що були розглянуті, в «ЛУ» помітне місце займають редакційні матеріали, у «РУ» — листи читачів або заяви громадських та політичних організацій.

Переважну частину усього обсягу інформації, що аналізувалася, становить інформація, яка стосується парламентської діяльності. У «ЛУ» вона сягає 68 відсотків, у «РУ» — 74 відсотки. Різниця, як бачимо, незначна. Але розбіжності у розподілі уваги цих газет щодо діяльності Верховної Ради в цілому і її парламентських фракцій зокрема більш помітні. Так, у «ЛУ» висвітлення і оцінки діяльності Верховної Ради становлять 34 відсотки, парламентських фракцій — 66 від усіх матеріалів, присвячених цій темі. В той час, як у «РУ» це співвідношення — 54 та 46 відсотків.

Таким чином, «РУ» майже в 1,5 раза частіше, ніж «ЛУ», висвітлює діяльність Верховної Ради в цілому. У 2,5 раза в ній більше і позитивних оцінок (23 відсотки проти 9 «ЛУ»). Більш критично до діяльності Верховної Ради ставиться «ЛУ». Відсоток негативних оцінок тут сягає 31 проти 20 у «РУ». Слід також зазначити, що співвідношення негативних оцінок у «ЛУ» становить 3:1, тоді як у «РУ» вони майже збігаються. Водночас обидві газети подають відносно однакову кількість нейтральної інформації, що стосується діяльності Верховної Ради та її офіційних структур.

З усього загалу інформації, присвяченої парламентській діяльності, значну її частку становлять матеріали, які висвітлюють і оцінюють діяльність парламентської більшості та опозиції. У «ЛУ» їх відсоток дорівнює 66, у «РУ» — 46.

Результати аналізу свідчать, що має місце як схожість, так і розбіжність у ставленні «ЛУ» і «РУ» до різних парламентських фракцій. Так, парламентській більшості обидві газети приділяють значно менше уваги, ніж опозиції. Кількісне співвідношення таких матеріалів у «ЛУ» становить 1:4, у «РУ» — майже 1:2.

Щодо якісної характеристики інформації, то вона така: в «ЛУ» нейтральна інформація про парламентську більшість становить 10 відсотків інформації, присвяченої цій фракції, позитивні оцінки — 3 відсотки, негативні оцінки — 87 відсотків, з них: 10 — оцінки юридичної компетентності, 20 — моральних якостей, 57 — політичного спрямування.

У «РУ» нейтральна інформація про парламентську більшість становить 45 відсотків інформації, присвяченої цій фракції, позитивні оцінки — 41 відсоток, в тому числі по 8 — оцінки юридичної компетентності та моральних якостей, 25 — політичного спрямування; негативні оцінки — 14 відсотків, з тому числі: 3 — оцінки моральних якостей, 11 — політичного спрямування.

Протилежна тенденція проглядається в оцінках «ЛУ» і «РУ» діяльності опозиції:

(у відсотках)

Оцінки	Публікації «ЛУ»	Публікації «РУ»
1. Нейтральна інформація	46	25
2. Позитивні оцінки	23	7
в тому числі:		
юридичної компетентності	2	1
моральних якостей	10	3
політичного спрямування	11	3
3. Негативні оцінки	31	68
в тому числі:		
юридичної компетентності	1	9
моральних якостей	13	30
політичного спрямування	17	29

Порівнюючи ставлення «ЛУ» і «РУ» до парламентської більшості та опозиції, можна зробити висновок про істотні розбіжності у політичній орієнтації цих видань, що і відбивається у наведених оцінках. В той же час розподіл оцінок за якісними критеріями у обох газет приблизно однаковий. Це, як на нашу думку, свідчить про те, що і для «ЛУ», і для «РУ» на передньому плані стоять політичні цінності, на другому — моральні і на останньому — дотримання законів.

Зазначимо також, що насиченість політичними матеріалами «ЛУ» на 11 відсотків вища, ніж «РУ» за однакових обсягів газетної площі.

Характерні особливості ставлення «ЛУ» і «РУ» до інциденту з С. Хмарою відображені у наведеній нижче таблиці.

(у відсотках)

Ставлення до поведінки С. Хмари	Публікації в «ЛУ»	Публікації в «РУ»
1. Нейтральна інформація	40	30
2. Виправдування поведінки С. Хмари	60	6
в тому числі:		
з юридичних мотивів	5	6
з моральних мотивів	10,5	0
з політичних мотивів	45	0
3. Осудження поведінки С. Хмари		
з юридичних мотивів	0	30
з моральних мотивів	0	17
з політичних мотивів	0	17

Як бачимо, оцінки «ЛУ» і «РУ» поведінки С. Хмари протилежні: за незначної різниці нейтральних матеріалів «ЛУ» і «РУ» (40 відсотків проти 30) перша в більшості публікацій, присвячених цьому питанню (60 відсотків), виправдовує С. Хмару, тоді як друга — осуджує (64 відсотки). Причому якщо «ЛУ» підкреслює політичний характер справи, то «РУ» — її юридичний аспект.

Дані контент-аналізу свідчать, що з питання Союзного договору «ЛУ» і «РУ» займають протилежні позиції.

Зазначимо, що в «ЛУ» питанню Союзного договору приділяють дещо більше уваги, ніж в «РУ» (88 одиниць інформації проти 60). У першій газеті домінує негативне ставлення до Союзного договору, у другій — позитивне. При цьому обидві газети здебільшого керуються політичними, а не економічними критеріями.

(у відсотках)

Ставлення до підписання Союзного договору	Публікації в «ЛУ»	Публікації в «РУ»
1. Нейтральна інформація	17	20
2. Позитивне ставлення	8	69
в тому числі:		
з політичних міркувань	4,5	55
з економічних міркувань	3,5	14
3. Негативне ставлення	75	11
в тому числі:		
з політичних міркувань	51	6
з економічних міркувань	24	5

В. ОССОВСЬКИЙ,
керівник групи соціологічних досліджень при Секретаріаті Верховної Ради УРСР, доктор філософських наук, професор.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

Соціолог інформує—

Реформа цін та що таке добре жити

У нашій республіці, як і в країні загалом, зроблено перші кроки переходу до ринку. По-різному висвітлюється цей процес засобами масової інформації. А як відреагувало на запитання про своєчасність такої реформи населення України? Більшість, а саме 42,8 відсотка опитаних, вважає, що така необхідність назріла, 27,2 — схиляються до протилежної думки. Близько третини учасників дослідження не виробили однозначного ставлення до ринку, їм «важко відповісти».

Цікаво проаналізувати реакцію на це запитання людей різного віку, статі та місця проживання. Серед 2000 опитаних виділилися 2 групи. Впевненість у необхідності переходу до ринкових відносин висловили чоловіки та люди старші 40 років, жителі міст. Серед мешканців села виділилися молодь до 30 років та жінки, які частіше вагалися дати конкретну відповідь.

А от якої думки учасники опитування щодо реформи цін та її проведення: чи однаково по всій країні, чи з урахуванням умов республіки.

41 відсоток вважає за необхідне враховувати місцеві особливості, 34,9 відсотка згодні із загальносоюзною реформою, решта — 25,1 — написала «важко відповісти».

Аналіз подій останніх місяців, а також рішень органів влади окремих республік засвідчив, що найбільш далекоглядними щодо процесу ціноутворення можна вважати людей від 15 до 30, а також від 40 до 49 років, в більшості жінок.

Запитання «Що для вас означає добре жити?» викликало неадекватну реакцію громадян, часто роздратованість, яка цілком зрозуміла, коли взяти до уваги умови нашого життя. Більш як половина учасників дослідження (55,2 відсотка від 2000 опитаних) дали відповіді, аналіз яких засвідчив, що для більшості «добре жити» означає мати матеріальний і духовний добробут. При цьому молодь вкладає в поняття «добре жити» насамперед можливість мати хорошу сім'ю та цікаву роботу. Люди похилого віку бажають спокійного, мирного життя та міцного здоров'я.

Людмила РЕМІЗОВА,
старший редактор відділу соціологічних досліджень Держтелерадіо УРСР.

ЗА СВІТ ВСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ

Слово після призову

ЧИ БОЛИТЬ ГОЛОВА У ГЕНЕРАЛА?

Генерал-майор Ю. Мартиросян — Полтавський облвійськком — на пропозицію зустрітися відгукнувся охоче. Насамперед він кілька разів підкреслив, що керуються вони у своїй роботі виключно настановами місцевої влади, хоча по службі підлеглі Генштабу, отже, доводиться виконувати і команди з Москви. За такої подвійної підпорядкованості здійснювали і призов: рішення про нього приймала Рада Міністрів УРСР, а наряд все-таки — з Москви. Отже, в наявності зіткнення інтересів республіки і центру. У цій ситуації військові комісаріати опинилися між двох вогнів, і, щоб уціліти, доводиться докладати неабиякого вміння і навіть хитрощів.

— На службу за межі України направляли тільки за письмової згоди, — говорить Юрій Левонович. — Більше того, за моєю командою бесіди з призовниками проводяться тільки в присутності батьків. Щоб потім менше конфліктів — розумієте?

Але конфлікти все-таки виникали. Найчастіше з приводу здоров'я, а також щодо роду військ, де треба проходити юнакам службу.

— Кожний четвертий-п'ятий призовник увільняється від служби за станом здоров'я, — доповнює розповідь майор В. Петрищев, голова лікарської комісії облвійськкомату. — На мою думку, тут дві об'єктивні причини. Перша — молодь стала хворобливішою внаслідок екологічних катастроф, друга — розширився перелік захворювань, які дають право на відстрочку і звільнення від проходження служби взагалі. Якщо, скажімо, вісім років тому — на початку моєї служби в комісаріаті — призивали буквально всіх: і «дебілів» і «алергіків», і «анурезників», то сьогодні ми керуємося принципом «краще не призивати, ніж призвати хворого».

Усі спірні питання вирішуються, як правило, безпосередньо у військкоматах — районних і обласному. За потреби призовники або їх батьки можуть звернутись у призовні комісії при виконкомах Рад. Адреси і телефони їх відповідальних працівників вивішено на видних місцях. Та слід сказати, що практично всі проблеми, пов'язані з призовом, вирішуються все-таки у військкоматах. Отож, турбот у генерала і його підлеглих вистачає.

ВСЬОГО ЛИШ ЧЕРЕЗ ДВІ ЗИМИ

Щодня о першій дня тут лунала команда: «Шикуйсь, по командах!» — і монотонний голос навчав «зелених» юнаків, що їм можна робити, а що ні. До порядку й дисципліни мають звикати з перших кроків, і про це їм не забуватимуть нагадувати щодня впродовж усієї служби. Чи не правда — нонсенс: виконувати священний обов'язок з примусу? А не краще професійно виконувати свою роботу?

— Треба почекати. Рано ще. Ми не доросли до професійної армії. — Такі й подібні відповіді чув від своїх співрозмовників, починаючи від генерала і закінчуючи молоденьким сержантом з військ.

Тим часом найхарактерніша ознака нинішнього призову — непомірний інтерес до служби на флоті, який переходить на професійні засади. І результати є очевидними. Якщо ще два-три роки тому набір у Військово-Морський Флот ледве виконували, то тепер з добровольцями ніяких проблем. Флот, десантні і прикордонні війська — мрія більшості призовників. Все-таки хлоп'яча романтика бере своє. А яка реальність?

— Нас надзвичайно хвилює низький рівень підготовки призовників до служби, — ділиться наболілим начальник другого відділу облвійськкомату полковник В. Кротенко. — Я не кажу вже, що в цілому авторитет армії впав — то проблема загальносоюзна. Погляньмо на цю проблему суто по-батьківськи. Батьки хочуть, щоб у сина служба була легшою — це зрозуміти можна. Але легкою вона буде тільки тоді, коли призовник буде краще підготовлений до неї як фізично, так і професійно.

— Треба йти в сім'ї. Там найкраще можна вивчити майбутнього солдата, — переконаний начальник військово-політичного відділу облвійськкомату полковник А. Мокій.

ВЕРБУВАЛЬНИКИ

На перший погляд, вони люди як люди. А за душею в них — смерть. Бо їздять вони по великих і малих містах України і вербують наших хлопців на службу в Закавказький військовий округ. Точніше, купують їх посулами — за гроші і відзнаки. Ось які пільги обіцяли призовникам і обіцятимуть ще неодноразово:

— виплата посадових окладів на першому році служби — 230 карбованців на місяць;

— на другому році — 270 карбованців щомісяця;

— додаткові виплати — щомісяця по 50 карбованців (окрім дотацій);

— по закінченні служби виплата вихідної допомоги — не менше 550 карбованців;

— обов'язкова відпустка: солдати — 20 днів, сержанти — 25 днів.

Я бачив, як вісім простих полтавських хлопців із 110 підписали контракт. Їхня дорога — на Степанакерт. Що їх чекає там?

— Там справжня служба...

— Відпустка гарантована...

— А що батьки? Вибір за нами...

Які ж вони ще діти! Невже не розуміли, що так, задарма, ні грошима, ні пільгами ніхто сипати не буде.

А МАТИ ЖДЕ ДОДОМУ СИНА

Полтавчанка Лариса Марченко, мати солдата, чекає сина з армії. Служба в сина не мед.

Приїхала я до нього на присягу, надворі 30-градусний мороз, а Вітя виходить без шинелі... Що таке? — Та... З'ясувалося, що для нього, високого, не знайшлося її. Так усю зиму й проходив у «хебе». І запаленням легенів, і бронхітом — чим тільки не хворів.

Повернувшись додому, зібрала посилку і вклала туди безрукавку. Вже потім Вітя дізнався, що командир викликав, сказав: «Не положено» і порізав її в нього на очах. Служив хлопець у Підмосков'ї, у будбаті.

Про такі та подібні випадки з життя солдатів-полтавців Лариса Федорівна розповіла мені багато. Вона — голова обласного комітету солдатських матерів, тож майже щодня їдуть і йдуть до неї батьки по допомогу.

— Буквально днями я мала зустріч з Надією Василівною Пилипенко з Новосанжарського району. Її сина побили прямо на збірному пункті облвійськкомату. Служити відправили в Крим, але хлопець хворий, зараз він у госпіталі. Звертались ми до генерала Мартиросяна, та допомогти той нічим не зміг. Як тут бути: у жінки померло двоє дітей, син — остання надія?..

Комітет солдатських матерів далеко не всесильний. Його членів навіть не включають до складу призовних комісій. Але попри все солдатські матері за останній рік зуміли зробити, як ніхто, багато. По суті, на сьогодні це єдина громадська організація, яка хоч якимось чином захищає синів від «дідівщини», насильства, інших негативних проявів, які далеко не повністю зжито з армійських буднів.

— Від свідомості та національної гордості сьогоднішніх призовників залежить і доля того, кого призиватимуть завтра, — продовжує розповідь Л. Марченко. — Тому на зустрічі з головою Комісії Верховної Ради УРСР з питань оборони та внутрішньої безпеки В. Дурдинцем ми говорили про квоти на відправку синів за межі України. Квот немає, а наряди розписувалися згідно з попереднім призовом. Тому і пішли полтавці служити в Середню Азію, Закавказзя, віддалені райони Росії, а звідти — найбільше сигналів. У той же час жодної скарги не надійшло з частин, які дислокуються на території України. Ось вам іще один аргумент на користь національної армії.

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент «Голосу України».

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Точка зору

ДЕ ЖИТИ ВІЙСЬКОВИМ?

Слава Богу, нарешті наші доблесні війська залишають Східну Європу. Достовірно відомо, як рветься туди офіцерський склад. Ще б пак, життя там незрівнянно комфортніше порівняно з тим, яким ми живемо.

Офіцери казбирали всіма праздами й неправдами (їхні дружини спекулювали ганчір'ям у Союзі) на все подальше життя. Тепер постає питання про будівництво військових містечок для них. Лише на Україні їх заплановано міністерством оборони 17. Й розміщені вони будуть, звичайно ж, на чистих землях.

Скажіть, а для чого потрібні ці військові кадри за їхнім прямим призначенням Україні, Росії чи Білорусії? Хіба недостатньо тих військових, які є в кожній республіці, області, місті? Їх настільки багато, що вони займаються не своїми справами (патрулюванням вулиць міст, збиранням урожаю, будівництвом дач і т. д.). Військові частини займають у містах величезні площі, вкрай необхідні для житлового будівництва.

За ті гроші, які дають німці (такою ціною вони звільняються від своїх «захисників»), можна побудувати підприємства в Нечорнозем'ї, в інших районах, де в селах порожніють десятки тисяч будинків — уже готове житло для офіцерів і прапорщиків. Нехай, нарешті, попрацюють на благо Батьківщини колишні офіцери і прапорщики, які сиділи на шиї угорського, чехо-словацького, польського та німецького народів. Годі вже грабувати Східну Європу, контейнерами вивозити звідти килими, кришталь, меблі, одяг, взуття і все це називати «інтернаціональною допомогою»!

Чи знову за рахунок злиденного й безправного народу треба створювати офіцерам, які нічого не виробляють, а лише споживають, комфортабельні умови? Для чого багатостраждальній Україні ці містечка з тисячами військових. Та їхніми напідвитячими іграми у війну? Що так мало на Україні військових, чи, може, маємо багато зайвого хліба?

Власне, якщо у нас починається приватизація, то нехай і будують квартири за свій рахунок. Думаю, що цих рахунків у них вистачає. Не те, що у злиденних учасників війни та вдів. А солдатів, які служили в усіх цих ЗГВ, ЦГВ, ЮГВ, СГВ, треба відпустити додому, адже молоді роботящі руки так потрібні сьогодні Україні.

Усі кваліфіковані кадри з офіцерів і прапорщиків, які повертаються зі Східної Європи, повинні бути використані на виробництві, передусім в агропромисловому комплексі. Країні сьогодні ніхто не загрожує. Їй загрожує голод, економічна руїна, розруха. Якщо офіцери справді патріоти своєї Вітчизни (а в цьому вони присягали), то нехай ідуть працювати фермерами, орендарями, робітниками на заводах і фабриках, учителями, лікарями.

Достатньо у нас військових «спеціалістів»! Пожили в Європах, нехай тепер разом з нами поживуть у наших рідних умовах, хоч щось за життя зробивши на благо Вітчизни.

Л. МАКСИМОВА,
ветеран праці, орденоносець.
Чернігів.

...альники

...погляд. вони ... А за душею ... смерть. Бо ... великих і ... України і ... их хлопців на ... авказький вій- ... Точніше. ку- ... осулами — за ... аки. Ось які ... и призовникам ... ще неодноразо-

... посадових ок- ... ому році служ- ... бованців на мі-

... ому році — 270 ... домісяця;

... ві виплати — ... 50 карбованців ... й);

... нченні служби ... дної допомоги ... 550 карбован-

... кова відпустка: ... 0 днів, сержан-

... вісім простих ... хлопців із 110 ... контракт. Їхня ... Степанакерт. ... там?

... авжня служба... ... ка гарантова-

... тьки? Вибір за

... ще діти! Нев- ... ли, що так, за- ... хима, ні піль- ... ати не буде.

...ОЗАЧЕНЬКИ

А МАТИ ЖДЕ ДОДОМУ СИНА

Полтавчанка Лариса Марченко, мати солдата, чекає сина з армії. Служба в сина не мед.

Приїхала я до нього на присягу, надворі 30-градусний мороз, а Вітя виходить без шинелі... Що таке? — Та... З'ясувалося, що для нього, високого, не знайшлось її. Так усю зиму й проходив у «хебе». І запаленням легенів, і бронхітом — чим тільки не хворів.

Повернувшись додому, зібрала посилку і вклала туди безрукавку. Вже потім Вітя дізнався, що командир викликав, сказав: «Не положено» і порізав її в нього на очах. Служив хлопець у Підмосков'ї, у будбаті.

Про такі та подібні випадки з життя солдатів-полтавців Лариса Федорівна розповіла мені багато. Вона — голова обласного комітету солдатських матерів, тож майже щодня ідуть і йдуть до неї батьки по допомогу.

— Буквально днями я мала зустріч з Надією Василівною Пилипенко з Новосанжарського району. Її сина побили прямо на збірному пункті облвійськкомату. Служити відправили в Крим, але хлопець хворий, зараз він у госпіталі. Звертались ми до генерала Мартиросяна, та допомогти той нічим не зміг. Як тут бути: у жінки померло двоє дітей, син — остання надія?..

Комітет солдатських матерів далеко не всесильний. Його членів навіть не включають до складу призовних комісій. Але попри все солдатські матері за останній рік зуміли зробити, як ніхто, багато. По суті, на сьогодні це єдина громадська організація, яка хоч якимось чином захищає синів від «дідівщини», насильства, інших негативних проявів, які далеко не повністю зжито з армійських буднів.

— Від свідомості та національної гордості сьогоднішніх призовників залежить і доля того, кого призиватимуть завтра, — продовжує розповідь Л. Марченко. — Тому на зустрічі з головою Комісії Верховної Ради УРСР з питань оборони та внутрішньої безпеки В. Дурдинцем ми говорили про квоти на відправку синів за межі України. Квот немає, а наряди розписувалися згідно з попереднім призовом. Тому і пішли полтавці служити в Середню Азію, Закавказзя, віддалені райони Росії, а звідти — найбільше сигналів. У той же час жодної скарги не надійшло з частин, які дислокуються на території України. Ось вам іще один аргумент на користь національної армії.

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент «Голосу України».

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Точка зору

ДЕ ЖИТИ ВІЙСЬКОВИМ?

Слава Богу, нарешті наші доблесні війська залишають Східну Європу. Достовірно відомо, як рветься туди офіцерський склад. Ще б пак, життя там незрівнянно комфортніше порівняно з тим, яким ми живемо.

Офіцери назбирали всіма правдами й неправдами (їхні дружини спекулювали ганчір'ям у Союзі) на все подальше життя. Тепер постає питання про будівництво військових містечок для них. Лише на Україні їх заплановано міністерством оборони 17. Й розміщені вони будуть, звичайно ж, на чистих землях.

Скажіть, а для чого потрібні ці військові кадри за їхнім прямим призначенням Україні, Росії чи Білорусії? Хіба недостатньо тих військових, які є в кожній республіці, області, місті? Їх настільки багато, що вони займаються не своїми справами (патрулюванням вулиць міст, збиранням урожаю, будівництвом дач і т. д.). Військові частини займають у містах величезні площі, вкрай необхідні для житлового будівництва.

За ті гроші, які дають німці (такою ціною вони звільняються від своїх «захисників»), можна побудувати підприємства в Нечорнозем'ї, в інших районах, де в селах порожніють десятки тисяч будинків — уже готове житло для офіцерів і прапорщиків. Нехай, нарешті, попрацюють на благо Батьківщини колишні офіцери і прапорщики, які сиділи на шиї угорського, чехо-словацького, польського та німецького народів. Годі вже грабувати Східну Європу, контейнерами вивозити звідти килими, кришталь, меблі, одяг, взуття і все це називати «інтернаціональною допомогою»!

Чи знову за рахунок злиденного й безправного народу треба створювати офіцерам, які нічого не виробляють, а лише споживають, комфортабельні умови? Для чого багатостраждальній Україні ці містечка з тисячами військових. Та їхніми напівдитячими іграми у війну? Що так мало на Україні військових, чи, може, маємо багато зайвого хліба?

Власне, якщо у нас починається приватизація, то нехай і будують квартири за свій рахунок. Думаю, що цих рахунків у них вистачає. Не те, що у злиденних учасників війни та вдів. А солдатів, які служили в усіх цих ЗГВ, ЦГВ, ЮГВ, СГВ, треба відпустити додому, адже молоді роботящі руки так потрібні сьогодні Україні.

Усі кваліфіковані кадри з офіцерів і прапорщиків, які повертаються зі Східної Європи, повинні бути використані на виробництві, передусім в агропромисловому комплексі. Країні сьогодні ніхто не загрожує. Їй загрожує голод, економічна руїна, розруха. Якщо офіцери справді патріоти своєї Вітчизни (а в цьому вони присягали), то нехай ідуть працювати фермерами, орендарями, робітниками на заводах і фабриках, учителями, лікарями.

Достатньо у нас військових «спеціалістів»! Пожили в Європах, нехай тепер разом з нами поживуть у наших рідних умовах, хоч щось за життя зробивши на благо Вітчизни.

Л. МАКСИМОВА,
ветеран праці, орденоносець.
Чернігів.

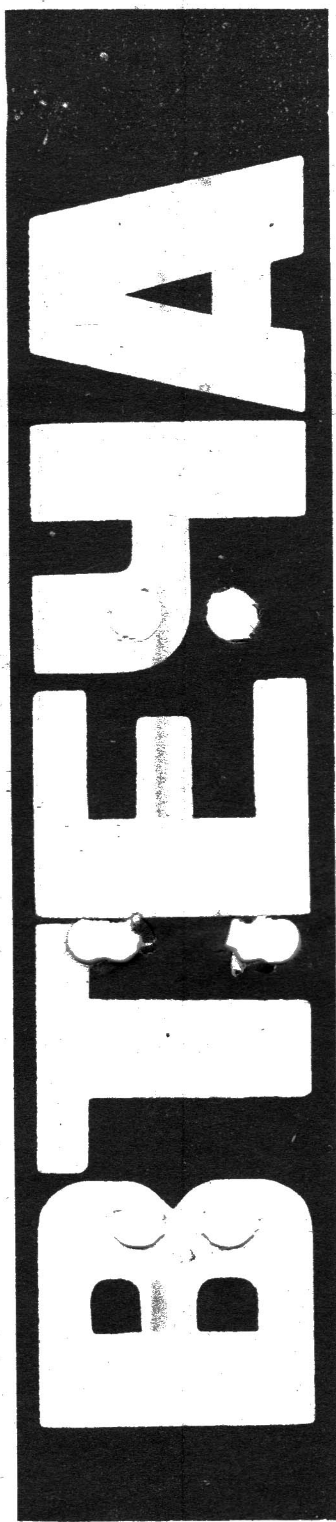

Невигадана історія

Якби я не бачив документів, не розмовляв з медиками, працівниками військкомату і прокурором, якби мені просто хтось сказав про щось подібне, то я мимоволі подумав би: «Вигадка. Зла, чорна вигадка про нашу армійську дійсність». А так — факт залишається фактом, це неминучість, від котрої тепер нікуди не дітися. І все-таки не можу збагнути до останку: як людина з діагнозом «шизофренія параноїдної форми» могла служити більше року, як взагалі вона могла пройти через щільний кордон медперевірок? Хай навіть цьому активно сприяла рідна мама, котра, до речі, працює у військкоматі і дуже хотіла, щоб негарні балачки відносно її сина припинилися.

Прізвище головного героя розповіді змінено. Все інше — достовірні факти, які відбувалися зовсім недавно і продовжують відбуватися з нашим персонажем сьогодні.

Від тюрми та від суми ніхто не застрахований. Від будбату — тим більше. Це переконливо свідчить і статистика. Ніде правди діти: сюди, як правило, більше 50 відсотків потрапляє тих, хто ще у шкільні роки мав не один привід у міліцію, а відтак і постійну прописку у дитячій кімнаті міліції, хто потім пройшов через спецшколу, спецпрофтехучилище або навіть і через колонію. Публіка, зрозуміло, яка збирається. Тому першій або черговій неволі активно сприяє атмосфера. Самі новобранці кажуть: «Якщо не в дисбат (дисциплінарний батальйон), то в «зону» неодмінно попаду». І потрапляють...

Олександр Іванчук мав характеристики посередні. Ледве закінчив восьмирічку. Вчителі постійно возилися з ним і бідкалися: «Скоріше б перестав нас мучити!». Поведінку Сашко мав зірви-голови, а в розумовому відношенні явно відставав від своїх ровесників. Ніхто не підозрював чи не намагався запідозрити, що на все те були об'єктивні причини. А списували загалом на характер, «розбійницьку» натуру. І класний керівник раділа, коли Іванчуком займалась міліція. Було за що: то черговий хуліганський вчинок, то крадіжка у дрібних розмірах, то звичайнісінька спекуляція. Отаким наш герой потрапив на призовний пункт Жмеринського райміськвійськкомату.

Отаким його готували для служби в наші доблесні і славні війська. Готували, звісна річ, для будбату.

— Це цілком закономірно, — пояснював мені потім при розмові капітан Сергій Кислов, — що такі, як Олександр Іванчук, потрапляють у будівельні батальйони. Відправляли його з надією, що юнак переросте, перевиховається в армійській атмосфері і повернеться в цивільне життя цілком нормальним громадянином.

Думку свого колеги зі Жмеринки доповнив подібними висловлюваннями капітан облвійськкомату Василь Трохимчук, котрий займає тут посаду помічника начальника другого відділу і відповідає саме за призов. Розговорилися потім з Василем Степановичем, і я розповів йому, що, як не парадоксально, але Олександр Іванчук пішов на службу з діагнозом — «шизофренія параноїдної форми». Допитувався: як це могло трапитися, адже перед призовом існує і медкомісія, і з чотирнадцяти, здається, років на допризовника вже заводять спеціальну картку у військкоматах, перевіряють час від часу здоров'я підлітків? А тут і перевіряти особливо не потрібно: уже з восьми років наш герой постійно на стаціонарному лікуванні: то в обласній психіатричній лікарні імені академіка Ющенка, то просто під наглядом місцевого психіатра. Спершу Трохимчук і Кислов пробували сказане активно заперечити. Мовляв, цього бути не може: у нас — найкраща медицина, у нас «най», «най...». Тоді ж, на своє здивування довідався, що Іванчук, проходячи дійсну військову службу, в одній із військових частин під Ленінградом, потрапив до школи сержантів. А через рік — «зірвався»... Та й на цей вчинок воїна з боку офіцерів знайшлося «аргументоване» пояснення: з ким, мовляв, не буває, тим більше — у будбаті. Я знав, що у будбаті (а тепер уже не тільки!) масові втечі з військових частин — закономірність. Причому іноді вони носять бездумний характер: хлопці, бувало, побігають тиждень-другий, відчують смак волі сповна, а потім повертаються у частину. Дехто, правда, тікає від дідівщини, грізного командування — то вже речі складніші. І про повернення назад у такому випадку мови не може бути. Бігають, поки не впіймають. А далі чи то «зона», чи то дисбат.

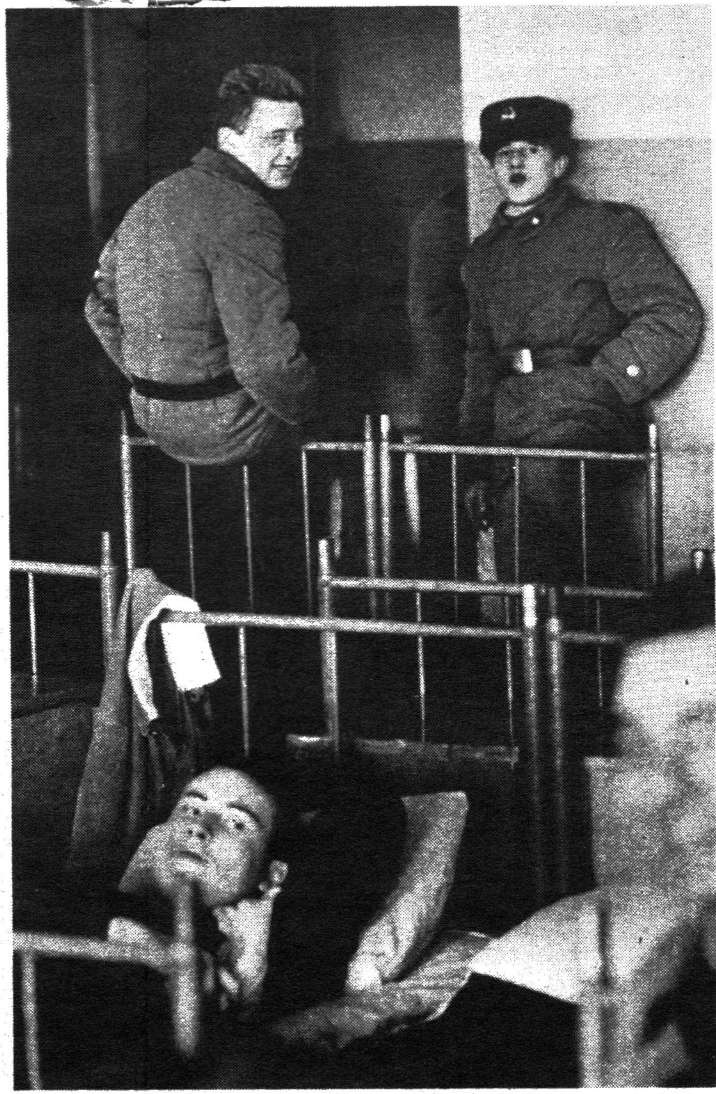

Закінчувалось літо, коли Олександр Іванчук надумав тікати. Не сам, звичайно, а з хлопцями-однодумцями. Які причини спонукали на цей вчинок? Рік служби був позаду, отже дідівщина відпадає. Виявляється, все частіше стали просочуватися до них розмови про те, що наступне покоління призовників служитиме на рідній землі. Хтось навіть сказав, що в принципі це питання Верховна Рада вирішила. Таким чином, українці поверталися на Україну. Вже в Ленінграді

вони розбі... поодинці во... піймати. Й... Прибіг в рі... обідраний, ... слова були: ...

Очі, немо... гали. Наго... потім каже... ню, оклигає... не перечив ... погодився. ... Олександр ... стеженні у ... обласної пс... ні імені ак... Діагноз від... шизофренії ... Сашко пост... дити з кри... чув навіть ... Але вона і ... коли почин... армію, різн... вання з бо... бува, там ч... Нашкодити ... встиг. А от... но, як збит... як уночі з... мити, карт... «дембелям... прокукурік... гукувати п... геньки! Ва... шилося слу... водилося н... годин. Від... так довго ... ливо, коли ... ловні болі, ... сія. Якось ... частини за... лоденький ... глянувши ... но, буркн... лить?.. Ос... пий!..» Що... **Відтак від...** кою. Хотіл... руки накла... цього. А о...

Перед в... Олександр... навіть, кол... агноз відно... го захворю... назад етап... ну. А там ... кає: чи то ... ня медик... слідство. ... якось розі... готривалу ... просто бул... ство. Ось ... втік і з ... дався до ... вувався кі... йомої жін... того цього ... мали прац... ходився ... спецприйо... вачі до з'я... 22 лютого ... чука чека... вання: йо... слідчий із... ниці.

Авторов... довелося ... Там було ... них злоч... процвітала... валась офі... валося, бу... жливість ... ти», поста... ввечері і ... чиналося ... хвіст почи... рашні зек... буянили, ... то, наміти... ву, волілі... Вдень вон... сипалися, ... лаг робив ... Найважче ... зовникам ... лярним бу... «За себе ... ким чино... лося тягн... себе, за ... воїна. Тре... чу силу, ... витримати ... як правил... ботах — ... хто не ви... кінчав жи...

ГОЛОС України

Невигадана історія

Якби я не бачив документів, не розмовляв з медиками, працівниками військкомату і прокурором, якби мені просто хтось сказав про щось подібне, то я мимоволі подумав би: «Вигадка. Зла, чорна вигадка про нашу армійську дійсність». А так — факт залишається фактом, це неминучість, від котрої тепер нікуди не дітися. І все-таки не можу збагнути до останку: як людина з діагнозом «шизофренія параноїдної форми» могла служити більше року, як взагалі вона могла пройти через щільний кордон медперевірок? Хай навіть цьому активно сприяла рідна мама, котра, до речі, працює у військкоматі і дуже хотіла, щоб негарні балачки відносно її сина припинилися.

Прізвище головного героя розповіді змінено. Все інше — достовірні факти, які відбувалися зовсім недавно і продовжують відбуватися з нашим персонажем сьогодні.

ВІД ТЮРМИ та від суми ніхто не застрахований. Від будбату — тим більше. Це переконливо свідчить і статистика. Ніде правди діти: сюди, як правило, більше 50 відсотків потрапляє тих, хто ще у шкільні роки мав не один привід у міліцію, а відтак і постійну прописку у дитячій кімнаті міліції, хто потім пройшов через спецшколу, спецпрофтехучилище або навіть і через колонію. Публіка, зрозуміло, яка збирається. Тому першій або черговій неволі активно сприяє атмосфера. Самі новобранці кажуть: «Якщо не в дисбат (дисциплінарний батальйон), то в «зону» неодмінно попаду». І потрапляють...

Олександр Іванчук мав характеристики посередні. Ледве закінчив восьмирічку. Вчителі постійно возилися з ним і бідкалися: «Скоріше б перестав нас мучити!». Поведінку Сашко мав зірви-голови, а в розумовому відношенні явно відставав від своїх ровесників. Ніхто не підозрював чи не намагався запідозрити, що на все те були об'єктивні причини. А списували загалом на характер, «розбійницьку» натуру. І класний керівник раділа, коли Іванчуком займалась міліція. Було за що: то черговий хуліганський вчинок, то крадіжка у дрібних розмірах, то звичайнісінька спекуляція. Отаким наш герой потрапив на призовний пункт Жмеринського райміськвійськкомату. Отаким його готували для служби в наші доблесні і славні війська. Готували, звісна річ, для будбату.

— Це цілком закономірно, — пояснював мені потім при розмові капітан Сергій Кислов, — що такі, як Олександр Іванчук, потрапляють у будівельні батальйони. Відправляли його з надією, що юнак переросте, перевиховається в армійській атмосфері і повернеться в цивільне життя цілком нормальним громадянином.

Думку свого колеги зі Жмеринки доповнив подібними висловлюваннями капітан облвійськкомату Василь Трохимчук, котрий займає тут посаду помічника начальника другого відділу і відповідає саме за призов. Розговорилися потім з Василем Степановичем, і я розповів йому, що, як не парадоксально, але Олександр Іванчук пішов на службу з діагнозом — «шизофренія параноїдної форми». Допитувався: як це могло трапитися, адже перед призовом існує і медкомісія, і з чотирнадцяти, здається, років на допризовника вже заводять спеціальну картку у військкоматах, перевіряють час від часу здоров'я підлітків? А тут і перевіряти особливо не потрібно: уже з восьми років наш герой постійно на стаціонарному лікуванні: то в обласній психіатричній лікарні імені академіка Ющенка, то просто під наглядом місцевого психіатра. Спершу Трохимчук і Кислов пробували сказане активно заперечити. Мовляв, цього бути не може: у нас — найкраща медицина, у нас «най», «най...». Тоді ж, на своє здивування довідався, що Іванчук, проходячи дійсну військову службу, в одній із військових частин під Ленінградом, потрапив до школи сержантів. А через рік — «зірвався»... Та й на цей вчинок воїна з боку офіцерів знайшлося «аргументоване» пояснення: з ким, мовляв, не буває, тим більше — у будбаті. Я знав, що у будбаті (а тепер уже не тільки!) масові втечі з військових частин — закономірність. Причому іноді вони носять бездумний характер: хлопці, бувало, побігають тиждень-другий, відчують смак волі сповна, а потім повертаються у частину. Дехто, правда, тікає від дідівщини, грізного командування — то вже речі складніші. І про повернення назад у такому випадку мови не може бути. Бігають, поки не впіймають. А далі чи то «зона», чи то дисбат.

Закінчувалось літо, коли Олександр Іванчук надумав тікати. Не сам, звичайно, а з хлопцями-однодумцями. Які причини спонукали на цей вчинок? Рік служби був позаду, отже дідівщина відпадає. Виявляється, все частіше стали просочуватися до них розмови про те, що наступне покоління призовників служитиме на рідній землі. Хтось навіть сказав, що в принципі це питання Верховна Рада вирішила. Таким чином, українці поверталися на Україну. Вже в Ленінграді вони розбіглися врозсипну: поодинці все-таки важче буде піймати. Йому поталанило. Прибіг в рідну оселю — геть обдираний, голодний. Перші слова були: «Ма, хочу їсти»...

Очі, немов у вовкулаки бігали. Нагодувала синка, а потім каже: «Лягай у лікарню, оклигаєш трохи...». Син не перечив матері — одразу погодився. Так майже місяць Олександр Іванчук був на обстеженні у 21-му відділенні обласної психіатричної лікарні імені академіка Ющенка. Діагноз відносно параноїдної шизофренії підтвердився. Сашко поступово почав виходити з кризового стану, відчув навіть якусь бадьорість. Але вона і зникала миттєво, коли починалася розмова про армію, різного роду розпитування з боку батьків: «Чи, бува, там чогось не накоїв?» Нашкодити, напевно, не встиг. А от скаржився постійно, як збиткувалися з нього, як уночі змушували підлогу мити, картоплю чистити чи «дембелям» — чоботи. Або, прокукурікавши утолос, вигукувати перед усіма: «Дороженькі! Вам стільки-то залишилося служити». Спати доводилося не більше чотирьох годин. Відчував солдат, що так довго не протягне. Особливо, коли посилювались головні болі, наступала депресія. Якось звернувся до санчастини за допомогою. А молоденький лікар-лейтенант, глянувши на Іванчука єхидно, буркнув: «Голова, болить?.. Ось на зеленку — випий!..» Що на це скажеш? Відтак відчай не давав спокою. Хотілося навіть на себе руки накласти. Не дійшло до цього. А от до втечі — так.

Перед випискою з лікарні Олександр Іванчук почув, що навіть, коли підтвердиться діагноз відносно його психічного захворювання, то все одно назад етапуватимуть у частину. А там — хтозна що чекає: чи то чергове обстеження медиків, чи то просто слідство. Потрібно ж було якось розплачуватися за довготривалу втечу. Це вже не просто була втеча-дезертирство. Ось після цього Сашко втік і з лікарні, відтак подався до Жмеринки, переховувався кілька місяців у знайомої жінки. І тільки 15 лютого цього року його затримали працівники міліції. Знаходився у Жмеринському спецприймомнику - розподілювачі до з'ясування особи. А 22 лютого Олександра Іванчука чекало нове випробування: його відправили в слідчий ізолятор міста Вінниці.

Авторові цих рядків також довелося служити у будбаті. Там було багато кримінальних злочинців. Дідівщина процвітала, навіть заохочувалась офіцерами, бо це, здавалося, була чи не єдина можливість когось «приструнити», поставити на місце. А ввечері і вночі у казармі починалося інше життя. Тоді хвіст починали піднімати вчорашні зеки: то напідпитку буянили, то в карти грали, то, намітивши чергову жертву, воліли з нею розправи. Вдень вони, звісна річ, відсипалися, хтось із числа салаг робив на них норму. Найважче було, либонь, призовникам 75-го. Тоді популярним був трудовий почин «За себе і того хлопця». Таким чином «молодим» доводилося тягнути три норми: за себе, за «діда» і загиблого воїна. Треба було мати волячу силу, щоб усю цю наругу витримати. Адже працювали, як правило, на земляних роботах — рили траншеї. Дехто не витримував, зривався, кінчав життя самогубством.

Тюрма не мед, звичайно. Тут і сильна фізично людина може зламатися. А що про хворого говорити? Тим більше, що і стосовно них виникає одразу сумнів: можливо, симулянт?.. Не симулянтом був Олександр Іванчук. Це одразу визначили медики. Лікар-психіатр помітив, що Сашко скаржиться постійно на почуття тривоги, боїться їхати етапом, впевнений, що як тільки прибуде у військову частину, то одразу його вб'ють. У такій непростій ситуації і справді напрошується висновок: вже ліпше тюрма, ніж смерть. Занепокоїлись і батьки вчорашнього воїна. Вони правильно кажуть: «Кожному — своє місце». Словом, хворі повинні знаходитись у лікарні, а злочинці — в тюрмах. А тут ніби навпаки виходить. І ще попереду — етап у вагонзаках. Від цього, як пояснив прокурор по нагляду за дотриманням законності у виправно-трудових установах області Б. Слободян, нікуди не дітися. Закон є закон.

— І навіть для психічнохворих? — напрошувалось мимоволі запитання.

— Так, — пояснив Борис Васильович, — винятку з правил не буває.

А шкода...

Нашому підсудному (тепер він у цій іпостасі знаходиться) трохи «повезло»: загноїлась нога. І змушені були покласти Олександра Іванчука в тюремну лікарню. Як бачимо, етап на певний період відтягується, хоч і неминучий. Правда, у медвисновку групи лікарів Вінницької установи ІВ—301/176 значиться таке: в період етапування хворий потребує супроводу медпрацівника. І це вже добре. Але яким буде фінал нашої розповіді? Можливо, ми до неї ще повернемось. Останнє слово за військовою прокуратурою. А там уже справа розкручується повним ходом: ще в листопаді минулого року вилучена історія хвороби Олександра Іванчука, а в ній чорним по білому сказано, який діагноз у колишнього солдата. Тим не менше, його збираються «приструнити», провчити. На запитання батька, що чекає сина попереду, відповідь із військової прокуратури була лаконічною: «Знаємо, як із симулянтами розправлятись...». А ми після всього готуємося будувати правову державу.

Якось, пригадую, мав розмову з одним батьком, син якого, не витримавши психологічного навантаження, частих нервових стресів, застрелився в Афганістані. Батько про це потім довідався, а спочатку думав, що синок загинув при виконанні інтернаціонального обов'язку. Так, принаймні, з військової частини повідомляли. Дізнавшись про цю страшну звістку, довго не міг і слова вимовити. А потім став балакучішим. І якось проронив: «Усі ми — шизофреніки, якщо таке бездердечне суспільство вибудували...». І довго ще потім плакав. А я не знав і справді, як зарадити горю старого, бо інтуїтивно починав розуміти, що мовлене відносно жорстокості та безсердечності — правда.

Валерій ЛАЗАРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Вінницька область.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

І ВСЕ-ТАКИ НЕ МОЖУ ЗБАГНУТИ ДО ОСТАНКУ: ЯК ЛЮДИНА З ДІАГНОЗОМ «ШИЗОФРЕНІЯ ПАРАНОЇДНОЇ ФОРМИ» МОГЛА СЛУЖИТИ В АРМІЇ БІЛЬШЕ РОКУ? ЯК ВЗАГАЛІ ВОНА МОГЛА ПРОЙТИ ЧЕРЕЗ ЩІЛЬНИЙ КОРДОН МЕД-ПЕРЕВІРОК? ХАЙ НАВІТЬ ЦЬОМУ АКТИВНО СПРИЯЛА РІДНА МАМА, КОТРА, ДО РЕЧІ, ПРАЦЮЄ У ВІЙСЬККОМАТІ.

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

У мирний час під час проходження строкової військової служби загинув солдат. Яку суму повинні виплатити батькам! — запитують тов. Козій і тов. Воробець з м. Долини Івано-Франківської області.

Відповідно до постанови Ради Міністрів СРСР від 30 грудня 1990 року № 1393 (СП СССР, 1991 г., № 4, ст. 16) **введено державне обов'язкове особисте страхування військовослужбовців і військовозобов'язаних, призваних на збори, рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ. Встановлено, що в разі загибелі (смерті) застрахованого в період служби (зборів) або до закінчення одного року після звільнення зі служби (зборів) внаслідок поранення (контузії), захворювання, одержаних в період проходження служби (зборів), його спадкоємцям (по поданні свідоцтва про право на спадщину) органи державного страхування виплачують страхову суму — 25 тисяч карбованців.**

Ця постанова введена в дію з 1 січня 1991 року.

Семен КАРЛИЦЬКИЙ.

ЕКОЛОГИ В ПОГОНАХ

У Ялті діє екологічна міліція

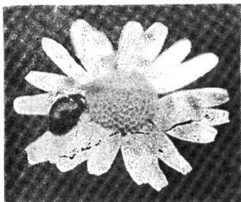

Нововведення вимушене і назрівало давно. Звичайно, не тільки в цьому місті. А тим більше у місті-курорті, що зазнає екологічного лиха.

Міліція, як відомо, повинна і захищати, і карати. Це стає особливо очевидним, враховуючи, що створена вона з ініціативи міської санепідемстанції і природоохоронних органів, які також повинні не тільки захищати навколишнє середовище від згубних дій підприємств і окремих осіб, а й карати за це. Але, очевидно, повноважень і авторитету в цих організацій було недостатньо, якщо переконали міську Раду в необхідності створення загону міліції.

А роботи в екологів у погонах виявилось предостатньо. Вони тут же вступили в боротьбу із самовільними забудовниками гаражів. Почали розслідування справи про вирубаний гай у Масандрі. Зацікавились, чому автопарк міста не переводиться на газове паливо. «Загальмували» відкриття нового будинку відпочинку, який його господарі намагалися ввести в експлуатацію без очисних споруд. «Господарі», до речі, виявились із Академії наук УРСР. Хто б міг подумати погано про вчених, які завжди виступали в авангарді природоохоронного руху, поки не було зачеплено їх власних інтересів?

Найближчим часом безробіття екологічній міліції явно не загрожує. А робота її обіцяє бути ефективною. До такого висновку приходиш тому, що нова служба має сильну підтримку депутатського корпусу і насамперед голови Ялтинської міськради В. Усачова.

Віктор ДЕМЕНЄВ.

ПРО ТРУБИ, З ЯКИХ ВИТІКАЄ

У Віри Іванівни Маслової є хороша мрія: поряд зі своїм помешканням, неподалік від житлового масиву, який не випадково називається Сонячним, обладнати пляж. Масив дійсно світлий та примітний, і якщо кільком тисячам городян у чомусь не пощастило, так це в тому, що купатися їм у Дніпрі — зась. Хіба не повинна реагувати на це В. Маслова, котра очолює тут територіальну раду громадського самоврядування?

Що ж, питається в задачі, заважає?

Заважають труби, з яких витікає. Передусім труба, якою виносяться у Дніпро стоки трубопрокатного заводу імені К. Лібкнехта, заводів прокатних валків, цегельного та інших. Бо що являють собою ці стоки? У них бруду, нечистот, шкідливих речовин ой-ой-ой скільки.

— Якби-то була одна труба, — зітхає голова міського комітету з охорони природи О. Коценко. — Вище від Сонячного, на правому березі, скидає відходи металургійний завод імені Петровського. Трубопрокатний імені Леніна теж має власний «струмок»...

Можу розповісти також про колектор, який уже трохи нижче від Сонячного — там, де в Славутич впадає Самара. П'ять років трест № 17 будував його, аби забруднені відходи м'ясокомбінату і телевізійного заводу «Весна» спрямувати на міські очисні споруди. Але після пуску з'ясувалося: збудував за принципом стукгрюк, аби з рук. Колектор постійно виходить з ладу. І тому, не переобтяжуючи своє сумління гризотами совісті, стокам не заважають спливати «через верх», відразу у Самару й Дніпро.

Усунути недоробки, брак спочатку гарантували у третьому кварталі 1986 року, потім у травні 1988-го, згодом у січні 1989-го, нарешті — у першому кварталі 1990-го...

Та бруд як тік, так і тече «через край». І санепідемслужба Самарського району, як повідомив щойно її керівник І. Яровий, «вичерпала усі можливості впливу, передбачені положенням про держнагляд».

Пам'ятаєте задачі з шкільної арифметики про труби, з яких витікає? Найдивовижніше у нашому випадку, звісно, скільки й чого витікає. В межах Дніпропетровська у головній річці України концентрація фенолів, отрут, нафтопродуктів, іншого «добра» перевищує гранично допустимі норми в 10—25 разів. Як на «дилетантську» думку патріотки Сонячного В. Маслової, розв'язувати цю задачу роками ніхто не збирається. Вірі Іванівні не заперечиш. Щоб відкривати нові пляжі — про це на високому «міському рівні» і мови, схоже, не може йти, — тут швидше треба закривати дію.

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровськ.

ЗАБУТА РІКА

Південний Буг — третя за величиною ріка України. Але складається враження, що про неї всі забули, окрім хіба що ентузіастів природоохоронної справи, можливості яких надто обмежені. А де ж республіканські організації, які свого часу поглумилися над здоров'ям ріки?

Південний Буг — третя за величиною ріка на Україні. Але про неї чомусь забули. Враження таке, що ця ріка віддана жителям (точніше — ентузіастам природоохоронної справи, можливості яких надто малі) п'яти областей, у межах яких вона тече. А де ж республіканські організації, які свого часу поглумилися над здоров'ям ріки? Неймовірно, але жодне водосховище на Південному Бузі не має господаря. Греблі, електростанції та різні гатки — мають, а водосховища — ні.

Сьогодні потрібно ретельно вивчити природу всього Побужжя, особливо ландшафти, та скласти детальні покомпонентні й ландшафтні карти. Ці дослідження вже почалися на кафедрі географії Вінницького державного педінституту. Не менш важливо дослідити історію господарського освоєння природних ресурсів басейну Південного Бугу. Адже без цього неможливо пояснити багато сучасних процесів, у тому числі й небажаних. Серйозні дослідження екологічного стану Південного Бугу та його басейну під силу лише великому колективу спеціалістів та ентузіастів у тих областях, що лежать у басейні річки.

Усе це дасть змогу розробити найближчим часом необхідні пропозиції щодо раціонального використання та охорони природи басейну Південного Бугу. Але вже сьогодні невідкладним завданням є вивчення русла річки, її заплав та прилеглих безпосередньо до неї схилів. Сучасний стан русла та заплави настільки далекі від природного, що про їх повне відновлення не може бути й мови.

Водосховища та ставки повністю «зарегулювали» Південний Буг і його притоки ще з другої половини XIX століття. Рівень води, піднятий на 0,6 метра, змінив профіль русла. Водосховища знищили значну частину заплави, підтопили її. Річка втратила таку важливу природну особливість, як щорічне затоплення заплави, а отже, й свої санітарні функції. Усі наноси і відходи, які раніше виносилися річкою, тепер осідають у водосховищах та ставках. Тільки в Сабарівському водосховищі шар намулу досягає 2 метрів. Його кількість непомірно зростає, відбувається перенасичення Південного Бугу хімічними речовинами, цвітіння і поступове перетворення в болота. Раніше весняні та осінні повені щорічно відкладали на заплавах родючі наноси, які давали можливість збирати прекрасні врожаї сіна на заплавних луках. Сьогодні річки обміліли. Отже, немає щорічного нового родючого наносу, немає і сіна.

Деградацію заплав довершила меліорація, яка з особливою силою розгорнулася в 60—70 роках. Перший приклад — Уладівська осушувальна система. Вона фактично не працює. Заповнені водою канали поступово заростають болотяною рослинністю. А широка, колись родюча заплава, на якій нараховувалося до 60 видів трав, перетворена у штучні малопродуктивні сінокоси, де переважають 1-2, в кращому разі 3-4 види кормових трав. Заплава більше не служить природним фільтром для Південного Бугу, тому зовсім не оберігає ріку від забруднення мінеральними добривами та отрутохімікатами.

Безсумнівно, відновлення Південного Бугу та його приток необхідно починати, насамперед, з відновлення заплав. Це робити нелегко. Потрібні не тільки значні матеріальні витрати, але й відхід від застарілих форм господарювання і мислення. Точніше, слід повернутись до традиційних у минулому форм господарювання: створення заливних лук, сінокосів, пасовищ. Щоб вони були продуктивними, потрібно частково відновити окремі болота, заболочені або перезволожені низовини, ліси з чорної вільхи, різних видів верби. Розорювання заплави можна допускати тільки в окремих випадках—за рекомендацією вчених.

Потрібне переведення господарств, в окремих випадках і цілих районів, які безпосередньо прилягають до Південного Бугу та його приток, на вирощування сільськогосподарських культур без використання мінеральних добрив, отрутохімікатів, а також поступове перенесення з долини річки відстійників цукрових заводів та тваринницьких комплексів, складів отрутохімікатів і комунальних підприємств.

Необхідна координація зусиль усіх областей, що лежать у басейні річки, а також допомога республіканських організацій. При цьому слід пам'ятати, що ми ніколи не вирішимо навіть локальних проблем Південного Бугу, якщо не приведемо у відповідність природу з господарством у всьому його басейні. Ось лише один факт. Сьогодні лісистість басейну Південного Бугу складає тільки 4 проценти, а розрахунки показують, що треба 20—22 відсотки (у верхів'ях — 30—35, у нижній частині — 10—12 відсотків). Можливості є, та немає бажання засадити лісами майже повністю занедбані сільськогосподарські землі. А ліс на берегах — теж порятунок для річки...

Григорій ДЕНИСИК,
кандидат географічних наук, доцент, завідуючий кафедрою географії Вінницького педінституту імені М. Островського.
Вінниця.

ГРОЗА ЛІСОВИХ КАЛЮЖ

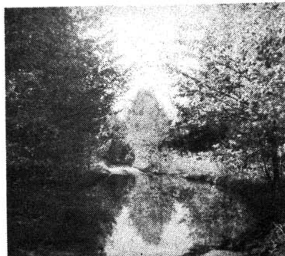

Коли вода у лісових калюжах починає прогріватися, до них повертаються вужі. Вони дуже хитрі і вправні мисливці. Від них утекти надзвичайно важко. Жаба, побачивши вужа, роздувається, показуючи, яка вона велика, товста та отруйна. Але жаб'яча отрута не завдає шкоди вужам. Він заходить ззаду і ковтає жабу, поступово витискуючи повітря з неї. У вужів, як і у всіх гадів, дуже еластично зв'язані щелепи, і тому вони можуть вполювати велику здобич. Окрім жаб, до їх раціону входять миші, пташенята, ящірки, риба тощо. Після вдалого полювання вуж може бути без їжі кілька днів і тому відлежується у теплому сирому місці.

Вужі—денні тварини. На початку травня, коли підсохне земля, вони починають грати «зміїні весілля». Одна-дві самки з десятком самців звиваються у клубок і спарюються. Через деякий час самки відкладають 10—15 невеличких шкірястих яєць. Коли малі вужі покинуть гніздо, то спочатку до їх раціону входитимуть пуголовки, водні комахи, черв'яки.

Хоч вужі і вправні мисливці, але ворогів у них дуже багато: лелеки, лиси, єнотовидні собаки, куниці і навіть їжаки. У безвихідному становищі вуж відчайдушно обороняється: він шипить, кидається на ворога, лякає його гострим запахом секрета з клоаки. Але такими прийомами можна налякати хіба що людину та їжака. А коли зовсім нічого не може зробити, він вдається до хитрощів страуса — згортається у клубок, а голову ховає у середину, потім, раптово розгинувшись, тікає, при можливості пірнає на дно першої ж калюжі. Так, природа безжальна, але на одного мисливця завжди є кілька сильніших за нього. Незважаючи на це, вужі стійко тримаються, і чисельність їх майже не падає.

Андрій КОТЛЯРЧУК.
Київ.

Фото автора.

Ти скажи мені, люстерко... Фото ТАРС.

Фонд Асоціації КОДАС
Виробничо-консультативне об'єднання «Мока»
Інженерно-промкслове підприємство «Парус» м. Львів

ВІДБУДУТЬСЯ ТЕОРЕТИЧНІ СЕМІНАРИ

з проблем ринкової економіки

КУЛЬТУРНА ПРОГРАМА: екскурсії, вистава в одному з кращих театрів Європи — Львівському театрі опери та балету, фінальна частина конкурсу «Міс Галичина-91».

ПОДАННЯ ЗАЯВОК — ДО 27 ЛИПНЯ 1991 РОКУ.

ПОПЕРЕДНІ ЗАМОВЛЕННЯ реклами, художнього оформлення, програмних пакетів власних розробок — до 22 серпня ц. р.

УВАГА!

Ці та інші торгові операції на місці кредитуються на пільгових умовах Львівським управлінням державно-комерційного банку промисловості та будівництва.

ДАНІ ДЛЯ БІРЖОВИХ БЮЛЕТЕНІВ про ваші потреби та наявність товару слід подавати до 1 вересня ц.р.

УНІКАЛЬНА МОЖЛИВІСТЬ: РЕКЛАМА ВАШОЇ ФІРМИ НА АЕРОСТАТІ ЗА ПОПЕРЕДНІМ ЗАМОВЛЕННЯМ!

НАШІ РЕКВІЗИТИ:

Львівський міжгалузевий територіальний центр науково-технічної інформації і пропаганди (ЛвМТЦНТІ).

Адреса: 290601, Львів-ГСП, вул. 700-річчя Львова, 57, р/р 60907 в Червоноармійському відділенні Житлосоцбанку СРСР у Львові, МФО 325097.

КОНТАКТНІ ТЕЛЕФОНИ: 52-33-83, 52-18-81.

ФАКС — 032/52-26-82, ТЕЛЕКС — 234149 SU.

ВИГРАШ У БІЗНЕСІ ВАМ ЗАБЕЗПЕЧИТЬ ІНФОРМАЦІЯ. ОСЬ ЧОМУ УЧАСТЬ У ВИСТАВЦІ-ЯРМАРКУ «ГАЛИЦЬКІ КОНТРАКТИ» — ЦЕ ВАШ БЕЗПРОГРАШНИЙ ХІД!

ЕЛЕКТРОМЕТАЛУРГІЙНИЙ ЗАВОД

Уперше в галузі тільки на заводі

«ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ»

запрошує на роботу

ЗА ФАХОМ:

підручний сталевара, розливальник, підготовник сумішей, шихтівник, різальник гарячого металу, вальцювальник, оператор, кранові машиністи, садильник металу, машиніст тепловоза та його помічник, складальник і помічник складальника поїздів, коваль, слюсар-ремонтник, електрик, зварювальник та інші.

ЗА ФАХОМ:

крановий машиніст, полірувальник, наждачник, обдиральник, форміст, обробник поверхневих ушкоджень металу, монтери колій та інші.

НАВЧАННЯ: Оволодіти фахом або підвищити кваліфікацію можна на короткотермінових курсах з відривом або без відриву від виробництва при відділі підготовки кадрів заводу, в базовому професійно-технічному училищі №16, металургійному технікумі та технікумі-коледжі.

ПІЛЬГИ ДЛЯ МЕТАЛУРГІВ

-Щомісячнакомпенсація в розм. 115 крб.
- Безплатне харчування.
- Компенсація 50 відсотків на місяць за проживання на приватній квартирі.
- Доплата крановим машиністам за професійну майстерність.
- Реалізація м'ясо-молочних продуктів підсобного господарства за пільговими цінами.
- Виділення ділянок під городи.
- Доставлення на роботу і додому службовим автобусом і на замовлення.
- Надання місць у дитячих садках.
- Надання путівок на лікування та відпочинок.

ДОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ДЛЯ РОБІТНИКІВ, ЩО УКЛАЛИ ТЕРМІНОВИЙ ТРУД. ДОГОВІР

- виплата робітникам провідних професій, після закінчення договору, винагороди від 8 до 15 тис. крб.;
- надання прописки в гуртожитку;
- надання позички з частковим чи повним погашенням заводу;
- виплата молодим робітникам, які були прийняті на підприємство після служби в Збройних Силах СРСР, одноразової допомоги в розмірі 500 карбованців;
- забезпечення квартирою в будинках для малосімейних протягом 2 - 3 років, залежно від професії;
- виділення ділянки для індивідуального будівництва житлового будинку і надання позички на його будівництво;
- надання допомоги забудовникам у придбанні будматеріалів, транспортних та інших послуг.

ЗАРОБІТНА ПЛАТА: робітників основних професій, високої кваліфікації - 700 - 1300 карбованців; робітників основних професій низьких розрядів і допоміжних професій - 400 - 700 карбованців;

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Надання самотнім житла в упорядкованих гуртожитках, сімейним - квартир у будинках для малосімейних або державного житла за чергою.
- Утримування дітей у дошкільних закладах та їх оздоровлення у санаторії-профілакторії та піонерських таборах.
- Медичне обслуговування в медсанчастині заводу, оснащеній сучасним обладнанням для діагностики та лікування.
- Відпочинок і оздоровлення у санаторії-профі-лакторії, на курортах і базах відпочинку, розташованих на берегах Дніпра, Азовського та Чорного морів.
- Заняття фізкультурою та спортом у спортивному клубі "Дніпроспецсталь", на водно-спортивній базі й стадіоні "Олімпійські надії".
- Проведення культурного дозвілля в одному з найкращих в області Палаці культури "Жовтневий".

НАША АДРЕСА: 330008 м.Запоріжжя, Південне шосе. **ПРОЇЗД:** трамваєм №№ 2, 3, 12; тролейбусом №№ 4, 9а, 9б; автобусом №№ 17, 26 до зупинки "Завод "Дніпроспецсталь"; електропоїздом до зупинки "Пл. 23 км".
ТЕЛЕФОНИ: 33-05-15; 39-61-62; 39-71-68.

ЗНОВУ ФІНСЬКИЙ ВАРІАНТ

Футбол: зі стану суперників

Як пам'ятаєте, торік київські динамівці розпочинали виступи в Кубку кубків матчами з фінським клубом КПС (Куопіо), які завершилися для наших земляків успішно. І от новий цикл єврозмагань (цього разу чемпіонський турнір) передбачив для киян знову фінський варіант. На першому етапі ФК «Динамо» (Київ) зустрінеться з клубом ХІК (Хельсінген йалкапаллоклуб) із столиці Фінляндії.

Наступного ранку після жеребкування турнірів у Швейцарії я завітав до офісу ХІК, що міститься на Олімпійському стадіоні в Хельсінкі. Спершу навіть розчарувався, бо служитель споруди, який чергував на службовому вході, сказав, що команда тепер відсутня, як і її головний тренер та президент.

— Футболістам у нас в липні за традицією дають тиждень відпочинку,— пояснив новий знайомий.— Але, побачивши розпач на моєму обличчі, швидко заспокоїв.— Є в клубі один з його директорів Рейо Вартіа. Він і надасть вам потрібну інформацію.

Пан Вартіа — стрункий, засмаглий блондин — виявився людиною напрочуд симпатичною і комунікабельною. У минулому був відмінним ватерполістом і виступав навіть у збірній країни. А його рідний брат брав участь у складі баскетбольної дружини Фінляндії в Олімпійських іграх далекого 1964 року. Видно, через це Рейо Вартіа перш, ніж обмінятися інформацією, запропонував провести маленьку ознайомчу екскурсію по знаменитій споруді, біля якої стоїть статуя легендарного фінського атлета Паао Нурмі.

Стадіон відмінний, з величезним телетабло, з накритою західною трибуною. Щоправда, зараз саме іде реконструкція величезного сектора. Тому за футболом можуть спостерігати лише 30 тисяч болільників, а не 45.

Під трибунами багато підсобних приміщень, спортзалів, прес-центр. Всюди стерильна чистота, багато зручностей.

— Навіть і не чекав, що кияни виявлять отаку оперативність. Учора відбулося жеребкування, а сьогодні вже з'явився їхній «розвідник»,— усміхаючись, сказав господар, розглядаючи значок і брелок ФК «Динамо» (Київ), які йому презентував.

Пояснив, що не є працівником київського футбольного клубу, а журналіст. Але Рейо і так все розумів без пояснень, він був готовий відповісти на будь-яке моє запитання. Однак перед цим дав ще й таку інформацію. Всі керівники клубу ХІК, окрім футболу, займаються ще й серйозним бізнесом. Скажімо, пан Карі Контунієміі — 35-річний президент — є віце-президентом одного з наймогутніших у Фінляндії видавничих концернів, якому належать практично всі найбільші і найавторитетніші газети і журнали. А головний директор Маркку Пелтонієміі — керівний працівник одного з банків. Сам пан Вартіа нещодавно був обраний керівником відділу фізкультури і спорту муніципалітету Хельсінкі.

Утім, поступово ми перейшли до головної теми розмови.

— Як у ХІК прореагували на жеребкування єврокубків? — запитав господаря офісу.

— Цілком нормально. Звичайно, з фінансового боку краще було б мати «Арсенал», «Андерлехт» або «Сампдорію». Не ображайтеся, в Фінляндії дуже високо цінують києвське «Динамо» — один з найменитіших клубів Європи. Але всі добре знають, що останнім часом з цієї команди пішло багато зірок, а їхні місця дісталися здібній молоді.

— І все ж, хіба не боїтеся українського суперника?

— Ні в якому разі. Якщо вже ми взялися за справу, то старатимемося довести її до логічного кінця. Маємо достатньо сил, щоб змагатися з динамівцями на рівних.

— А хто ж головний тренер ХІК?

— Сорокарічний Юркі Нієміннен, у минулому гравець національної збірної Фінляндії, який замінив на цій посаді Матті Куюсела. Той і привів торік наш клуб до чемпіонської гавані. До речі, наш колектив виграв це звання 1911, 1912, 1917, 1918, 1919, 1923, 1925, 1936, 1938, 1964, 1973, 1978, 1981, 1985, 1987, 1988, 1990 років. Був і володарем Кубка в сезонах 1966, 1981, 1984 років.

Так-от. Нієміннен — великий прихильник атакуючого футболу.

— Чи є в команді іноземні гравці?

— Немає. Хоч ми і не бідні, але то великі витрати, які не завжди, на жаль, виправдовують себе.

— А хто найнебезпечніший гравець в команді?

— Більше всіх забиває Ісмо Ліус (11 м'ячів — у першому колі чемпіонату). Цей здібний форвард, як і півзахисники Ярі Літманен, Петрі Тіайнен, Пасі Тауріайнен та Ліберо Ярі Европеус входять до складу національної збірної. Додам до цього, що за олімпійську команду Фінляндії грають наші Петрі Хелін (захисник) та Самі Юля-Юсіла (півзахисник).

— Окрім названих лідерів, які гравці ще входять також до складу ХІК?

— Почну з того, що окрім головного тренера після чемпіонського тріумфу нашу команду залишили дев'ятеро провідних гравців, які перейшли до інших фінських та зарубіжних клубів, як правило, шведських та датських. Це голкіпер Петрі Яконен, захисники Марко Хелін, Карел Нієміннен, півзахисники Маркку Канерва, Янне Суоконаутіо, Яні Нієміннен, нападаючі Клаус Гранлінд, Ярі Рантанен та Міка Ваурунен.

Ну а до тих, про кого вже згадував, додам ще й основного голкіпера Яуху Карьялайнена, його дублера Маркку Палмроуса, польових гравців Йоуко Вуорелу, Аку Хурулайнена, Карі Ріссанена, Антті Нейнолу, Пекку Онттонена.

— То, можливо, втрати, які команда зазнала, вплинули на її виступи в нинішньому чемпіонаті?

— Я б не сказав, що ХІК знизив свій потенціал. Наш клуб поки йде в чемпіонаті на третій позиції, відстаючи від лідера команди «Куусюсі» (Лахті) на чотири очка. Попереду друге коло і майже вся боротьба за чемпіонство. Просто так високий титул конкурентам не віддамо.

— А що роблять ваші футболісти тепер і які їхні найближчі плани?

— Вони з радістю скористалися короткою відпусткою. Більшість з них відпочиває вдома, окремі поїхали до Швеції. Друге коло чемпіонату тільки почалося. Наша чергова календарна зустріч вдома 21 липня з клубом «Райпас» (Лахті). Але проведемо ще нетривалий збір у Лахті — всесвітньовідомому центрі зимового спорту, на базі інституту спорту. Там зіграємо й товариський поєдинок з японським клубом «Мазда». Через тиждень після матчу з «Рейпасом» ми проведемо міжнародну зустріч з клубом «Волендан» (Нідерланди).

— З усього видно, що маєте серйозні наміри в матчах з динамівцями, бо так ретельно готуватиметесь до побачення з ними?

— Так. Гадаю, що то буде футбол хорошої якості. Повірте, у нас дуже хороша команда, яка прагне до технічного і водночас жорсткого ведення гри. Ну, а ФК «Динамо» реклами не потребує...

Отака перша інформація зі стану суперника. Зрозуміло, що для тренерів «Динамо» необхідно ще більше деталей. І вони, безперечно, постараються подивитися суперника, як кажуть, у дії. Але те, що в Хельсінкі побоюються (хоч і стараються приховати) лідера українського футболу, у мене ніяких сумнівів не викликає. Пан Вартіа сказав, що маючи за суперника «Арсенал», «Сампдорію» тощо, можна було б зробити хороший касовий збір. **Але і на поєдинок з динамівцями покладають керівники ХІК чималі надії (маю на увазі фінансові). Через це фінська сторона запропонувала киянам перший матч зіграти в Хельсінкі, а не в столиці України, як визначив жереб. Вони добре усвідомлюють, що в Києві може бути такий рахунок, що у болільників фінського чемпіона не виникне бажання прийти на Олімпійський стадіон на повторну зустріч...**

І останнє. З 1965 року ХІК провів у трьох європейських турнірах 30 матчів. Здобув лише сім перемог, без нічиїх. Перемагав фінський чемпіон навіть «Ліверпуль» — 1:0 в розиграші КЄЧ 1982 року, «Порто» — 2:0 в цьому ж змаганні 1988 року, дрезденське «Динамо» — 1:0 в Кубку кубків 1985 року. Але в повторних матчах були відчутні поразки — 0:5, 0:3, 2:7.

Хельсінкський клуб протистояв і представникам радянського футболу в розиграшах Кубка УЄФА. Він поступився московському «Спартаку» (1983 рік) — 0:2 і 0:5 та мінському «Динамо» (1984) — 0:4 і 0:6. Але гравцям і тренерам київського «Динамо», мабуть, не варто брати до уваги події давно минулих днів. Сьогодні ХІК — зовсім інший ігровий ансамбль. До того ж, у Європі відбувається переоцінка футбольних цінностей.

**Віктор БРАНИЦЬКИЙ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».**

Хельсінкі — Київ.

ХТО БУДЕ ПЕРШИМ?

Спочатку про результати двадцять четвертого туру чемпіонату СРСР (друга ліга, українська зона), в якому відбувся двобій лідерів. «Колос» у Нікополі завдав нищівної поразки «Прикарпаттю» — 5:1, а інші матчі завершилися так: «Дніпро» — «Маяк» (Харків) — 4:1, «Зірка» — «Хімік» — 3:0, «Океан» — «Автомобіліст» — 2:0, «Чайка» — «Десна» — 2:0, «Кривбас» — «Полісся» — 4:1, «Маяк» (Очаків) — «Поділля» — 0:0, «Закарпаття» — «Темп» — 4:0, «Карпати» — «Верес» — 2:1, «Шахтар» — «Нафтовик» — 1:1, «Сталь» — «Стахановець» — 0:1, «Кристал» — «Приладист» — 2:2.

І у двадцять п'ятому турі увагу привернули матчі за участю лідерів, які з'ясовують, хто буде першим на проміжному фініші. «Прикарпаття» після двох невдач на чужих полях подолало «Приладист» — 3:0. Голи забили: Русак на 41-й та 75-й хвилинах і Романчук на 78-й. Цікаво проходив матч в Охтирці. «Нафтовик» за будь-яку ціну намагався виграти у «Колоса». Лідер похитнувся вже у дебюті, коли невгамовний ветеран Шуршин сильно пробив по воротах. Через п'ятнадцять хвилин Тимченко вдруге примусив нікопольців почати з центру. А потім гра перейшла у спокійне русло. Та наприкінці матчу — черговий спалах активності. Спершу Липинський довів рахунок до 3:0, а на 80 хвилині ображені гості провели гол престижу. Це зробив Плотко — 3:1.

Викликала певний інтерес і зустріч у Стаханові місцевого «Стахановця» з «Кристалом». Гравець гостей Максимов на 39 хвилині відкрив рахунок, але зберегти його «Кристалу» не вдалося. На 71 хвилині Пашко встановив рівновагу — 1:1.

Подібна метаморфоза у першому колі сталася й з хмельницьким «Поділлям», яке піднялося на кілька сходинок у турнірній таблиці. У минулому турі вихованці Г. Іщенка легко подолали опір «Закарпаття». На 20 хвилині Карачун відкрив рахунок, на 65-й Бугай подвоїв його і лише за три хвилини до фінального свистка Кодря відквитав один м'яч — 2:1.

Якщо у минулому турі між собою зустрічались лідери, то у цьому — аутсайдери. Молодь харківського «Маяка» не зуміла стримати севастопольську «Чайку», якій гол Дзюбенка (75-а хвилина) приніс перемогу — 1:0.

Нарешті ощасливили своїх нечисленних прихильників армійці Києва. Мизенко (8-а хвилина) і Гащин (86-а) провели два м'ячі у ворота черкаського «Дніпра».

Решта матчів завершилася так: «Верес» — «Шахтар» — 1:0, «Темп» — «Сталь» — 3:1, «Полісся» — «Карпати» — 3:0, «Десна» — «Кривбас» — 2:0, «Автомобіліст» — «Маяк» (Очаків) — 3:0, «Хімік» — «Океан» — 3:0, «Динамо» — «Зірка» — 2:1.

Перед останнім туром першого кола у таблиці знову двовладдя — «Прикарпаття» і «Колос» мають по 36 очок. У «Кристала» і «Нафтовика» — по 33. На очко менше у «Приладиста». Заключні матчі першого кола гратимуться в суботу, 20 липня.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Перший заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ

Редколегія:

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора
Борис Сидоренко.

Чергові редактори —
Микола Хрієнко,
Катерина Кіндрась.

Автор макета,
змінний секретар —
Євген Українець.

Випусковий —
Леонід Клюско.

Коректори:
Валентина Лукаш,
Галина Каблак,
Ірина Бабич,
Ольга Малкіна,
Євгенія Оратовська,
Олена Чоповська.

Верстальники:
Алла Будникова,
Ольга Яценко,
Марія Солодюк,
Сергій Сиженюк.

Лінотипісти:
Наталія Позняк,
Віктор Процун,
Валентина Чичирко

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна»
252047, Київ-47,
проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 184200

Передплатна ціна на рік 19 крб 80 коп

Зам. 03151381.